

အလယ်ပိုင်း၊ ဩစတြေးလျတိုက် အနောက်ဘက်ပိုင်းတို့တွင် ပေါက်ရောက်သည်။ သဲကန္တာရနေရာ အများအပြားတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များ ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။ ကန္တာရဆန်ဒေသများတွင် မြက်ပင်များ၊ ချုံပုတ်ငယ်များ ပေါက်သည်။ ကန္တာရရှိ အိုအေစစ်များတွင် ရေရရှိသည့်အတွက် စွန်ပလွံပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။

၁၀။ တန်ဒြာဒေသပေါက်ပင်များ (Tundra)

မြောက်အမေရိကတိုက်၏ မြောက်ဘက်ပိုင်း၊ အာရှ တိုက်၏ မြောက်ဘက်စွန်းပိုင်း၊ အာတိတ်ကမ်းခြေတစ်လျှောက် ဒေသများတွင် တန်ဒြာပေါက်ပင်များကို တွေ့ရသည်။ ယင်း ဒေသများတွင် မြေဆီလွှာအတွင်းပိုင်းသည် အစဉ်အေးခဲ နေသဖြင့် နွေဥတုတွင် ရေခဲများအရည်ပျော်လျက်ရှိချိန်၌ ရေညှိပင်များပေါက်သည်။

ပုံ (၃. ၁၆) တန်ဒြာဒေသပေါက်ပင်များ

၁၁။ ဝင်ရိုးစွန်းဒေသပေါက်ပင်များ (Polar Region)

ဝင်ရိုးစွန်းဒေသပေါက်ပင်များကို ဂရင်းလန် (Green land) ဒေသတွင် တွေ့ရပြီး ပေါက်ပင်နည်းပါးသည်။ အပူဆုံး လ၏ အပူချိန်သည် ၁၀ ဒီဂရီ စင်တီဂရိတ်ထက် နည်းသဖြင့် အပင်ပေါက်ပွားချိန်မှာ သုံးလထက် နည်းသည်။ ပျမ်းမျှမိုးရေ ချိန်မှာ ၂၅၀ မီလီမီတာထက် နည်းသည်။ ပေါက်ရောက်သော အပင်များမှာ ရေညှိပင်များ၊ လိုက်ကင်ပင်များ (Lichens)၊ မြက်မုန်ညင်းများ (Sedges)ဖြစ်၍ အနည်းငယ်သာ ပေါက် ရောက်သည်။

ပုံ (၃. ၁၇) ဝင်ရိုးစွန်းဒေသပေါက်ပင်များ

အဓိကအချက်များ

- ❖ သဘာဝပေါက်ပင်ဆိုသည်မှာ လူတို့စိုက်ပျိုးခြင်း မဟုတ်ဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် အလိုအလျောက် ပေါက်ရောက်နေသောအပင်များ ဖြစ်သည်။
- ❖ အပူပိုင်းအမြဲစိမ်း မိုးသစ်တောများသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံးအပူချိန်မြင့်ပြီး မိုးရေချိန်များ သောဒေသများတွင် ပေါက်သည်။
- ❖ အပူပိုင်းမုတ်သုံသစ်တောများကို အပူပိုင်းဒေသရှိ တိုတောင်းသော ခြောက်သွေ့ဥတု ထင်ရှားစွာရှိသည့်ဒေသများ၌ တွေ့ရသည်။

- ❖ မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များကို မြေထဲပင်လယ်ကမ်းခြေဒေသ၏ ဆောင်းရာသီတွင် မိုးရရှိသည့် ပိုမိုစိုစွတ်သောအပိုင်းများတွင် တွေ့ရသည်။
- ❖ သမန္တေးအမြစ်မီးတောများကို မိုးတစ်နှစ်ပတ်လုံးရရှိပြီး ဆောင်းရာသီ၌ တစ်ခါတစ်ရံ အပူချိန် ၁၀ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ် ရရှိသောဒေသများတွင် ပေါက်ရောက်သည်။
- ❖ လတ္တီကျူအမြင့်ပိုင်း နေရောင်ခြည်ရရှိမှုနည်းသော ဒေသများတွင် ရွက်ချွန်တောများ ပေါက်သည်။
- ❖ လတ္တီကျူအနိမ့်ပိုင်းအာဖရိကတိုက်နှင့် တောင်အမေရိကတိုက်တို့တွင် အပူပိုင်းမြက်ခင်းများ ပေါက်၍ အလယ်ပိုင်းလတ္တီကျူရှိ တိုက်ကြီးများအတွင်းပိုင်းတွင် သမပိုင်းမြက်ခင်းများ ပေါက်သည်။
- ❖ သဲကန္တာရ နေရာအများအပြားတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များကင်းမဲ့လျက်ရှိ၍ ကန္တာရ ဆန်ဒေသများတွင် မြက်ပင်များ၊ ချုံပုတ်ငယ်များ ပေါက်သည်။
- ❖ မြောက်အမေရိကတိုက်၏ မြောက်ဘက်ပိုင်း၊ အာရှတိုက်၏ မြောက်ဘက်စွန်းပိုင်း၊ အာတိတ်ကမ်းခြေတစ်လျှောက်ဒေသများတွင် တန်ဒြာဒေသပေါက်ပင်များ ပေါက် ရောက်သည်။
- ❖ ဝင်ရိုးစွန်းဒေသများတွင် ရေညှိပင်များ၊ လိုက်ကင်ပင်များ (Lichens)နှင့် မြက်မုန်ညင်းများ (Sedges) အဓိက ပေါက်ရောက်သည်။

 လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ သဘာဝပေါက်ပင်ဟူသည် မည်ကဲ့သို့သော အပင်မျိုးနည်း။
- ၂။ သင်တို့ဒေသ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သဘာဝအလျောက်ပေါက်ရောက်နေသော အပင်များကို မှတ်သားပြီး စာရင်းပြုစုပါ။
- ၃။ သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားများကို ဖော်ပြ၍ နှစ်သက်ရာသစ်တောတစ်ခုအကြောင်းကို ပြောပြပါ။
- ၄။ မြေထဲပင်လယ်ပေါက်ပင်များကို မည်သည့်ဒေသတွင် တွေ့ရသနည်း။
- ၅။ သမပိုင်းမြက်ခင်းသစ်တောများတွင် သစ်ပင်များပေါက်ရောက်ခြင်း မရှိဘဲ မြက်ခင်းများ သာပေါက်ရောက်သည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၆။ သဲကန္တာရနေရာအများအပြားတွင် သဘာဝပေါက်ပင်များ ကင်းမဲ့လျက်ရှိ၍ ကန္တာရ ဆန်သောဒေသများတွင် မည်သည့်အပင်များပေါက်သနည်း။
- ၇။ တန်ဒြာဒေသပေါက်ပင်များကို မည်သည့်ဒေသတွင် တွေ့ရသနည်း။

၃.၄ သစ်တောများပြုန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ သဘာဝအရင်းအမြစ်ဟူသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မှ လူတို့ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်သော အရာများ ဖြစ်သည်။ သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများမှာ စိုက်ပျိုးမြေသစ်များ တိုးချဲ့လာခြင်း၊ မြို့သစ်များ တိုးချဲ့တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဆည်များ တည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းများ ဖောက်ခြင်း၊ ထင်းခုတ်ခြင်းနှင့် စီးပွားဖြစ်သစ်ခုတ်လှဲခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

သစ်တောများပြုန်းတီးမှုနှင့် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း

သဘာဝအရင်းအမြစ်ဟူသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မှ လူတို့ထုတ်ယူသုံးစွဲနိုင်သောအရာများ ဖြစ်သည်။ မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ သစ်ပင်၊ တိရစ္ဆာန်၊ မြစ်နှင့် ချောင်းများသည် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ဖြစ်သည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို အလွန်အကျွံသုံးစွဲလျှင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်။ သစ်အမြောက်အမြားထုတ်ယူသောကြောင့် သစ်တောများ ပြုန်းတီးလျက်ရှိသည်။ သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်းသည် ဂေဟစနစ် (Ecosystem) များကို ပြောင်းလဲပျက်စီးသွားစေနိုင်သည်။

သစ်တောများသည် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ သစ်တော များ ခုတ်လှဲဖျက်ဆီးလိုက်သောအခါ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်များသည် လေထဲတွင်များပြားလာပြီး ကမ္ဘာကြီးကို ပို၍ပူနွေးလာစေသည်။ သစ်ပင်များသည် မြေဆီလွှာကို လေနှင့်ရေတိုက်စားမှုက ကာကွယ်ပေးသည်။ သစ်တောဧရိယာကို သီးနှံပင်များစိုက်ပျိုးရန်အတွက် ရှင်းလင်းသောအခါ သစ်တောတွင် မှီတင်းနေထိုင်သော ဇီဝမျိုးဆက်များ ပျက်စီးဆုံးရှုံးရသည်။

သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်းသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အလွန်လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများမှာ စိုက်ပျိုးမြေသစ်များ ချဲ့လာခြင်း၊ မြို့သစ်များ တိုးချဲ့တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဆည်များတည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းများဖောက်ခြင်း၊ ထင်းခုတ်ခြင်း နှင့် စီးပွားဖြစ်သစ်ခုတ်လှဲခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

သစ်တောများပြုန်းတီးမှုကြောင့် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာခြင်း၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုများလာခြင်း၊ ရေကြီးရေလျှံမှုပိုများလာခြင်း၊ ဇီဝမျိုးကွဲများ သေကြေပျက်စီးခြင်းနှင့် မိုးခေါင်ခြင်းများ ကြုံတွေ့ရပေမည်။ အပင်နှင့်သတ္တဝါများ မျိုးတုံးမသွားစေရန်အတွက် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ သစ်တောများပြုန်းတီးမှုကိုဖြေရှင်းရန် သစ်တောများပြန်လည်အစားထိုး စိုက်ပျိုးရမည်။ ဘေးမဲ့နေရာများ ကို တိုး၍သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်မျိုးများနှင့် အပင်များကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မည်။ နိုင်ငံအလိုက် သဘာဝပေါက်ပင်များ၊ သဘာဝဘေးမဲ့တောများနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ရေးဥပဒေများကိုပြဋ္ဌာန်းပြီး ထိရောက်စွာကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်းသည် ဂေဟစနစ် (Ecosystem) များကို ပြောင်းလဲပျက်စီးသွားစေနိုင်သည်။
- ❖ သစ်တောများပြုန်းတီးခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းများမှာ စိုက်ပျိုးမြေသစ်များ ချဲ့လာခြင်း၊ မြို့သစ်များတိုးချဲ့တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဆည်များတည်ဆောက်ခြင်း၊ လမ်းများဖောက်ခြင်း၊ ထင်းခုတ်ခြင်းနှင့် စီးပွားဖြစ် သစ်ခုတ်လှဲခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။
- ❖ နိုင်ငံအလိုက် သဘာဝပေါက်ပင်များ၊ သဘာဝဘေးမဲ့တောများနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေး ဥပဒေများကိုပြဋ္ဌာန်းပြီး ထိရောက်စွာကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

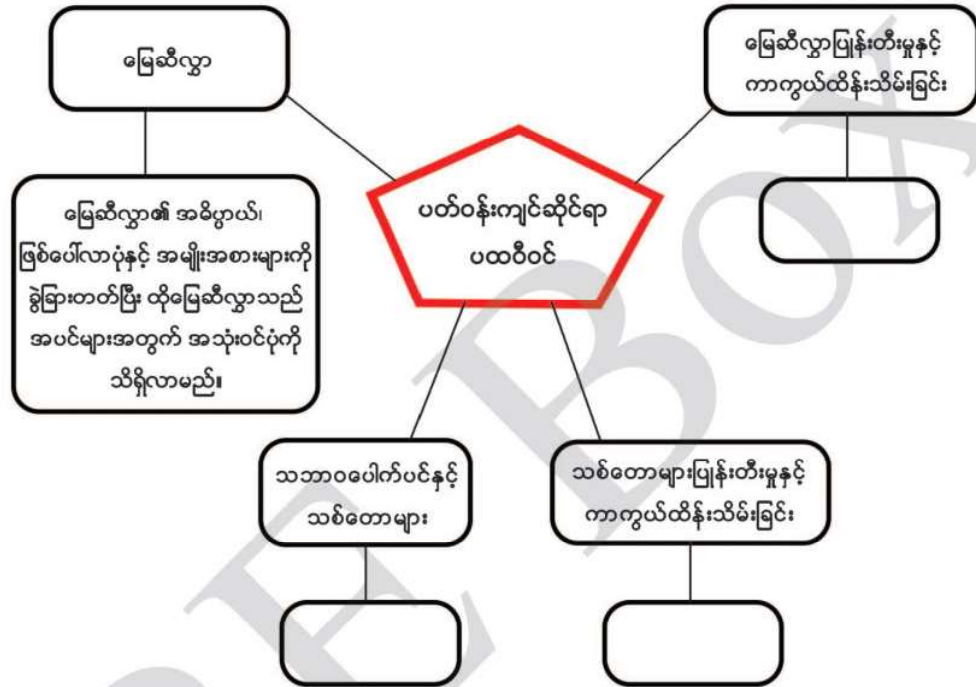

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ သစ်တောများ ဘာကြောင့် ပြုန်းတီးရသနည်း။
- ၂။ သင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သစ်တောများရှိနေခြင်းကြောင့် မည့်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိသနည်း။
- ၃။ သင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် သစ်တောများထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းကို ကူညီရန်အတွက် မည့်သို့ဆောင်ရွက်မည်ကို တင်ပြပါ။

အခန်း(၃) ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပထဝီဝင်အခန်းတွင် သင်ယူခဲ့သော အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လပ်များဖြည့်ပါ။

အခန်း(၄)

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ဒေသန္တရပထဝီဝင်

နိဒါန်း

- ❖ ဤအခန်းတွင်အာဆီယံနိုင်ငံများဖြစ်သော ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရေဆင်း၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်၊ လူဦးရေနှင့်လူမျိုး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေး၊ တွင်းထွက်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ငန်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်း၊ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးနှင့် မြို့ကြီးများအကြောင်းကို လေ့လာသင်ယူကြရမည် ဖြစ်သည်။

ဤသင်ခန်းစာနှင့်ပတ်သက်၍ သင်သိရှိပြီးသော အကြောင်းအရာ

- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်ကြသည့်အပြင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ တို့သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။

ဤသင်ခန်းစာပြီးလျှင် သင်သည်အောက်ပါတို့ကိုသိရှိမည်။

- ❖ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များစာရင်းဝင် အန်ကောဝပ်ဘုရား ကျောင်းနှင့်ရေပေါ်ရွာများတည်ရှိခြင်းတို့ကြောင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွင် ထင်ရှားသောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း သိရှိမည်။
- ❖ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဘက်ဆုံးအပိုင်းတွင် တည်ရှိပြီး အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်း ဆက်သွယ်မှုရှိကြောင်း ဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် မလေးကျွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ အနောက်မလေးရှားနှင့် ဘော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားဟူ၍ အပိုင်းနှစ်ပိုင်းရှိပြီး ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်ရေးသည် အရေးပါသော ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း သိရှိနိုင်မည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် သာယာလှပသော အပန်းဖြေကမ်းခြေများရှိ၍ ခရီးသွားလုပ်ငန်းများကြောင့် ထင်ရှားသည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ပင်လယ်သို့ တိုက်ရိုက်ထွက်ပေါက်မရှိသော ကုန်းပိတ်နိုင်ငံဖြစ်၍ ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှုမရှိဘဲ ကုန်းတွင်းရေကြောင်းလမ်းအဖြစ် မဲခေါင်မြစ်ကိုသာ အဓိကထားဆက်သွယ်ရကြောင်း သိရှိနိုင်သည်။

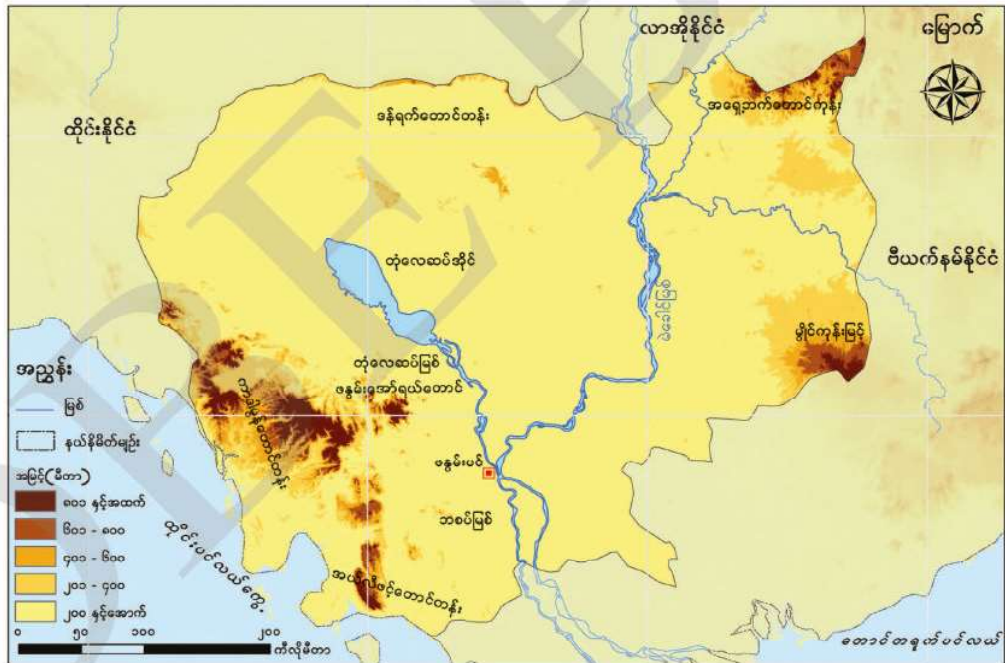
၄.၁ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ (Cambodia)

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင်ပါဝင်သော အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး မဟာမဲခေါင်ဒေသခွဲနိုင်ငံများအဖွဲ့ Greater Mekong Subregion (GMS) ၏အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံလည်း ဖြစ်သည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ပါဝင်သောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြောက်လတ္တီကျု ၁၁ ဒီဂရီနှင့် ၁၄ ဒီဂရီကြား၊ အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၂ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်နှင့် ၁၀၇ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၊ အရှေ့နှင့်အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ အနောက်တောင်ဘက်တွင် ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့၊ အနောက်မြောက်နှင့်မြောက်ဘက်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ တည်ရှိသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် ၁၈၁၀၃၅ စတုရန်းကီလိုမီတာ ကျယ်ဝန်းသည်။

ပုံ (၄. ၁) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြပုံ

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

နိုင်ငံ၏အရှေ့ဘက်တွင် မွိုင်(Moi)တုန်းမြင့်ရှိပြီး ၁၂၁၉ မီတာ အထိမြင့်၍ မဲခေါင်မြစ်ဘက်သို့ နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ မြောက်ဘက်၌ ဒန်ရက် (Dangrek) တောင်တန်းများရှိသည်။ တောင်ဘက်တွင်

တောင်မြောက်တန်းနေသော အယ်လီဖင့်တောင်တန်း (Elephant Mountain)၊ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်း၏ အနောက်ဘက်၌ ထိုင်းနိုင်ငံနယ်နိမိတ်နှင့်ထိစပ်နေသော ကာဒါမုန်တောင် (Cardamon Mountain) များရှိသည်။

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ အလယ်တွင်ချိုင့်ဝှမ်းရှိပြီး ဘေးပတ်လည်တွင် ကုန်းမြင့်များ ရှိသည်။ အမြင့်ဆုံးတောင်မှာ ၁၈၂၃ မီတာရှိ ဖနွမ်းအော်ရယ် (Phnom Aural)တောင်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံတွင် တုံလေဆပ် (Tonlesap) ချိုင့်ဝှမ်း၊ မဲခေါင်မြစ်အောက်ပိုင်း ရေလွှမ်းလွင်ပြင်နှင့် ဘစပ်မြစ် (Bassac River) မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်တို့ ပါဝင်သည်။

ရေဆင်း

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ အရှေ့ဘက်သုံးပုံတစ်ပုံ၌ မဲခေါင်မြစ်ကြီးသည် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းကို မြောက်မှတောင်အတိုင်း ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည်။ တုံလေဆပ်မြစ်သည် မြို့တော်ဖနွမ်းပင်အနီး၌ မဲခေါင်မြစ်နှင့်ပေါင်းဆုံပြီး မဲခေါင်နှင့်ဘစပ်မြစ်အဖြစ် ပြန်၍ခွဲသွားပြီး ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမှတစ်ဆင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ထဲသို့ စီးဝင်သွားသည်။

ရာသီဥတု

အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသသည် အပူပိုင်းဆေးနားရာသီဥတု ရရှိသည်။ ဇွန်လမှ နိုဝင်ဘာလ သည် မိုးဥတု၊ ဒီဇင်ဘာလမှ ဇွန်လသည် နွေဥတုဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု ရရှိသည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာ

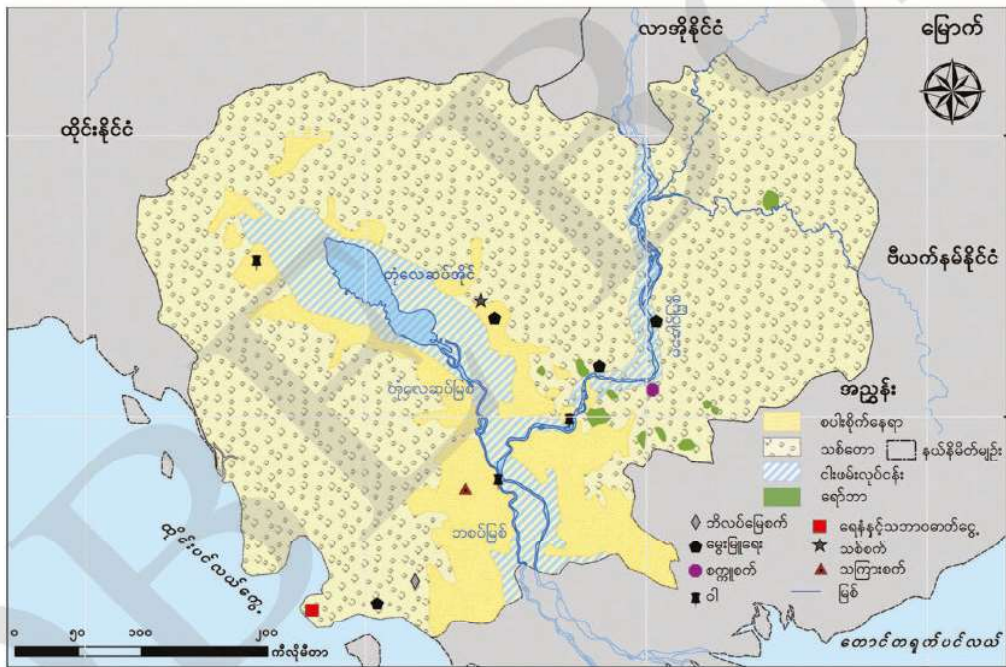
မဲခေါင်မြစ်နှင့်တုံလေဆပ်မြစ်တို့၏ ရေလျှံပြီးအနည်များကြောင့် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ သည် မြေဩဇာကောင်းသောဒေသ ဖြစ်သည်။ အမြစ်မီးတောများကို နေရာအနှံ့တွင်တွေ့ရ၍ တုံလေ ဆပ်အိုင် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မဲခေါင်မြစ်တစ်လျှောက်တွင် အပူပိုင်းရွက်ပြတ်တောများကို တွေ့ရသည်။ တုံလေဆပ်ရေအိုင်၊ မဲခေါင်မြစ်နှင့် မြစ်ချောင်းငယ်များတွင် မြေဩဇာကောင်းသော မြေဆီလွှာကိုတွေ့ရ သည်။ နိုင်ငံ၏အရှေ့တောင်ဘက်တွင် မီးတောင်ချော်မြေများကို တွေ့ရသည်။

လူဦးရေနှင့်လူမျိုး

၂၀၁၇ ခုနှစ် လူဦးရေမှာ ၁၆ သန်းကျော် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏လူဦးရေ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ မခမာလူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေအများစုသည် မြစ်ဝှမ်းများနှင့် မြေနိမ့်ဒေသများတွင် အခြေချနေထိုင်ကြသည်။ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် နတ်ကိုးကွယ်မှုများ ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးရေး

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည်။ စိုက်ပျိုးမြေဧရိယာ၏ ၈၅% ခန့်မှာ စပါးစိုက်ပျိုးသည်။ ဖန္ဒမ်းပင်လွင်ပြင်၊ မဲခေါင်မြစ်နှင့်ဘစပ်မြစ်တစ်လျှောက်လွင်ပြင်များ၊ တုံလေဆပ်အိုင်လွင်ပြင်အနောက်မြောက်ဘက်ဒေသ၊ ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့ကမ်းခြေ မြေနိမ့်ဒေသများနှင့် ဟောင်စောင်းဒေသများတွင် စပါးကိုအဓိက စိုက်ပျိုးသည်။ ဆန်စပါးနှင့်ရော်ဘာသည် နိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်သီးနှံ ဖြစ်သည်။ ရော်ဘာသည် ဒုတိယအများဆုံးစိုက်ပျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ရော်ဘာကို အရှေ့ဘက် တောင်ကုန်း ဒေသတွင် စိုက်ပျိုးသည်။ ပြောင်း၊ ပဲပိစပ်၊ ဝါ၊ ဆေး၊ ကြံ၊ ငရုတ်ကောင်းနှင့် ကော်ဖီ စသည်တို့ကိုလည်း စိုက်ပျိုးကြသည်။

ပုံ (၄. ၂) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြပုံ

မွေးမြူရေး

ကျွဲ၊ နွားများကို ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးရန်နှင့် အသားအတွက်မွေးမြူကြပြီး ကျွဲ၊ နွားမွေးမြူရေးသည် အရေးပါသော အခြားဝင်ငွေရသည့်လုပ်ငန်းလည်း ဖြစ်သည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံ၏အရေးပါသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရေချို ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို မဲခေါင်မြစ်နှင့် တုံလေဆပ်ရေအိုင်တို့တွင် အဓိက လုပ်ကိုင်ကြသည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

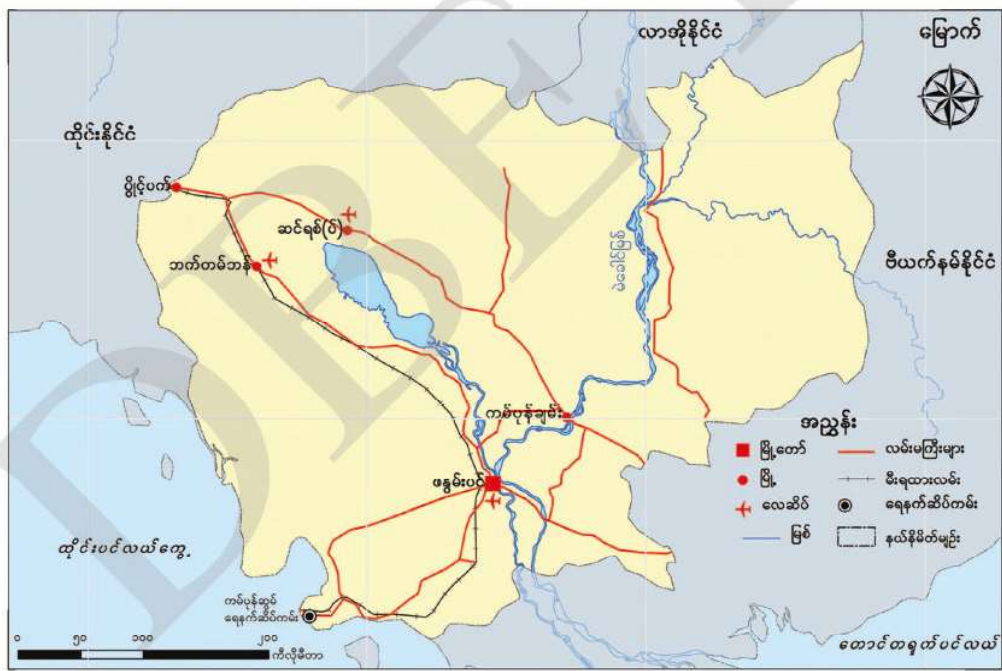
နိုင်ငံဧရိယာ၏ ထက်ဝက်ကျော်ခန့်မှာ သစ်တောများရှိသော်လည်း သစ်ထုတ်လုပ်မှု နည်းပါးသည်။ အဓိက သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများမှာ သစ်၊ ထင်းရှူး၊ ဆီ၊ ထင်း၊ မီးသွေးနှင့် သစ်စေး တို့ဖြစ်သည်။

စက်မှုလုပ်ငန်း

ရော်ဘာစက်ရုံ၊ သကြားစက်ရုံ၊ ဘီလပ်မြေစက်ရုံ၊ ရေနံချက်စက်ရုံ၊ အထပ်သားနှင့် စက္ကူ လုပ်ငန်းများအပြင် ထုံးကျောက်တူးဖော်ခြင်းနှင့် ရွှေထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ကိုလည်း လုပ်ကိုင်သည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးဖောက်လုပ်ထားသော မီးရထားလမ်းမှာ ၆၀၁ ကီလိုမီတာရှည်ပြီး ဖန္ဒမ်းပင် (Phnom Penh) နှင့် ပွိုင့်ပက် (Poi Pet) ကို ဆက်ထားသောလမ်းဖြစ်သည်။ အခြားလမ်း တစ်ခုမှာ ၂၆၂ ကီလိုမီတာရှည်၍ ဖန္ဒမ်းပင်မှ ကမ်ပုန်ဆွမ် (Kampong Som) ရေနက်ဆိပ်ကမ်းကို ဆက်ထားသောလမ်း ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄. ၃) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြပုံ

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဖနွမ်းပင်-ဘက်တမ်ဘန်ရထားလမ်းကို ပြန်လည်ဖွင့်နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၁၄ ကီလိုမီတာရှည်သည့် ဖနွမ်းပင်-ကမ်ပူန်အုပ် (ယခင်သီဟာနူဗီ) ခမာ-အမေရိကန် ချစ်ကြည်ရေးလမ်းမကြီး (Khmar-American Friendship Highway) ကို အမေရိကန်အကူအညီနှင့် ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။ မြို့တော်ဖနွမ်းပင်နှင့် လာအို၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံများသို့ ဆက်သွယ်ထားသော လမ်းမကြီးများလည်း ရှိသည်။ မဲခေါင်မြစ်သည် အဓိကပြည်တွင်းရေကြောင်းလမ်းဖြစ်ပြီး မိုးကာလတွင် ၁၄၀၀ ကီလိုမီတာထိ သွားနိုင်ပြီး နွေကာလတွင် ၆၀၀ ကီလိုမီတာသာ သွားနိုင်သည်။ ယခုအခါ ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့ရှိ ကမ်ပူန်ဆွမ်ပင်လယ်အော် (Bay of Kampong Som) တွင် ရေနက်ဆိပ်ကမ်းတည်ဆောက်ပြီးဖြစ်သည့် အတွက် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဝင်ထွက်နိုင်ပြီဖြစ်သည်။ အဓိကလေဆိပ်မှာ ဖနွမ်းပင်ဖြစ်ပြီး အခြားလေဆိပ်များမှာ ဘက်တမ်ဘန် (Battambang) နှင့် ဆင်ရစ်(ပ်) (Siem Reap) တို့ဖြစ်သည်။

ကုန်သွယ်ရေး

အဓိကထုတ်ကုန်များမှာ အစားအသောက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ယာဉ်အမျိုးမျိုး၊ စက်မှုလက်မှု ကိရိယာပစ္စည်းများ၊ ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများဖြစ်၍ အဓိကပို့ကုန်များမှာ သစ်တောထွက်ပစ္စည်း၊ ရော်ဘာ၊ ရေထွက်ပစ္စည်းများနှင့် လယ်ယာထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ သွင်းကုန်ပစ္စည်းများမှာ ရေနံထွက်ပစ္စည်းများ၊ ရွှေ၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့်ဆိုင်သောပစ္စည်းများ၊ စက်ပစ္စည်းအစိတ်အပိုင်းများနှင့် ယာဉ်များ၊ ဆေးနှင့်ဆေးပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် ထိုကုန်ပစ္စည်းများကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ စင်ကာပူနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ တင်သွင်းသည်။

အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဗြိတိန်၊ ဂျပန်၊ ဂျပန်၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ ကနေဒါနှင့် စပိန်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်သည်။

မြို့ကြီးများ

ဖနွမ်းပင် (Phnom Penh)

ဖနွမ်းပင်သည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်၍ လူဦးရေ ၁. ၅ သန်းကျော် နေထိုင်သည်။ ဖနွမ်းပင်သည် တုံလေဆပ် (Tonlesap)မြစ်နှင့် မဲခေါင်မြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာနေရာတွင် တည်ရှိသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးမြို့ဖြစ်ပြီး အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။

ဘက်တမ်ဘန် (Battambang)

ဘက်တမ်ဘန်သည် ကမ္ဘောဒီးယားအနောက်မြောက်ဘက် ဆန်ဂဲ (Sangkae River) မြစ်ကမ်းပေါ်၌တည်ရှိသည်။ လူဦးရေ ၁ သိန်းကျော် နေထိုင်သည်။ ဆန်ဂဲမြစ်ကိုဖြတ်၍ ဖနွမ်းပင်နှင့် ဘက်တမ်

ဘန်ကို ရထားလမ်းဖြင့်ဆက်သွယ်ထားသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ပျိုင့်ပက် (Poi Pet)မှ ထိုင်း နယ်နိမိတ်ထိ ရထားလမ်းများ တိုးချဲ့ခဲ့သည်။ ဘက်တမ်ဘန်တွင် ခမာအများဆုံးနေထိုင်ပြီး တရုတ်နှင့် ဗီယက်နမ်လူမျိုး အနည်းငယ် ရှိသည်။

ဆင်ရစ်(ပ်) (Siem Reap)

ဆင်ရစ်(ပ်)မြို့သည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင်ရှိပြီး ခရီးသွား လုပ်ငန်းဖြင့်ထင်ရှားသောမြို့ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၁ သိန်းကျော် နေထိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ စာရင်းဝင် အန်ကောဝပ်ဘုရားကျောင်းတည်ရှိရာမြို့ဖြစ်ပြီး ယခင်က အန်ကောသည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရေပေါ်ရွာများတည်ရှိခြင်းသည်လည်း ခရီးသွားလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဆွဲဆောင်မှုအများဆုံးဖြစ်သည်။

ကမ်ပူန်ချမ်း (Kampong Cham)

ကမ်ပူန်ချမ်းမြို့သည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏တောင်ဘက် မဲခေါင်မြစ်အနောက်ဘက်တမ်းပေါ်၌ တည်ရှိသော မြို့ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၁ သိန်းကျော် နေထိုင်သည်။ ရော်ဘာကို အဓိကစိုက်ပျိုးသည်။ ရော်ဘာလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်ပြီး သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းလည်း ရှိသည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် ဧရိယာစတုရန်းကီလိုမီတာ ၁ သိန်းကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ နိုင်ငံ၏အရှေ့ဘက်တွင် မြိုင်ကုန်းမြင့်တည်ရှိပြီး မြောက်ဘက်တွင် ဒန်ရက်တောင်တန်းများ ရှိသည်။
- ❖ အပူပိုင်း ဆေးနားရာသီဥတုကို ရရှိသည်။
- ❖ အမြစ်မီးတောများကို နိုင်ငံ၏နေရာအနှံ့တွင် တွေ့ရှိရသည်။
- ❖ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၁၆ သန်းကျော်ရှိသည်။
- ❖ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပျိုးရေးကို အခြေခံသည်။
- ❖ မဲခေါင်မြစ်သည် နိုင်ငံအတွင်း မိုးတွင်းကာလတွင် ၁၄၀၀ ကီလိုမီတာအထိသွားနိုင်ပြီး နွေကာလတွင် ၆၀၀ ကီလိုမီတာအထိသာသွားနိုင်သည်။
- ❖ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဗြိတိန်၊ ဂျာမနီ၊ ဂျပန်၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ ကနေဒါနှင့် စပိန်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်သည်။
- ❖ ဖန္ဒမ်းပင်သည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကို အရပ်မျက်နှာဖြင့်ဖော်ပြပါ။
- (၂) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ မြို့ကြီးများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြပါ။
- (၃) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကို ဆက်စပ်ရှင်းပြပါ။
- (၄) ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွင် အဘယ်ကြောင့်ထင်ရှားရသနည်း။

၄.၂ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ (Vietnam)

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ပါဝင်သောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဘက်ဆုံးအပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တီကျု ၈ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်နှင့် ၂၃ ဒီဂရီ ၂၂ မိနစ်ကြား၊ အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၂ ဒီဂရီ ၁၀ မိနစ်နှင့် ၁၀၉ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ နိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်နှင့် အနောက်မြောက်ဘက်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့် အနောက်တောင်ဘက်တွင် ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့တို့ရှိသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ဧရိယာမှာ ၃၃၁၂၁၀ စတုရန်းကီလိုမီတာ ကျယ်ဝန်းသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် တောင်ကုန်းထူထပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် မြင့်မားသောကုန်းမြင့်ဒေသရှိပြီး အမြင့်ဆုံးတောင်မှာ ဖန်ဆီပန် (Fansipan) ဖြစ်၍ မီတာ ၃၀၀၀ ကျော် မြင့်သည်။ ၎င်းသည် အရှေ့တောင်ဘက်သို့ အဲနန်မိုက်တောင်တန်း (Annamite Range) အဖြစ် သွယ်တန်းသွားသည်။ မြောက်ဘက်ရှိ မြစ်နီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် တောင်ဘက်မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် လွင်ပြင်များကို တွေ့ရသည်။ အာနမ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင် မြေဩဇာကောင်းသော မြေနိမ့်ဒေသအနည်းငယ်ရှိသည်။ အလယ်ပိုင်းတွင် တစ်ဆက်တည်းမရှိသော ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်ငယ်များကို တွေ့ရသည်။

ရေဆင်း

မဲခေါင်မြစ်သည် မြောက်ဘက်တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံတွင်မြစ်ဖျားခံ၍ မြစ်လက်တက်ပေါင်းများစွာဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်သည် အနည်များစုပုံကျရောက်သောကြောင့် ပင်လယ်ဘက်သို့ တိုးချဲ့လျက်ရှိသည်။ အခြားမြစ်များမှာမြစ်နီမြစ် (Red River)၊ ဆိုင်ဂွံမြစ် (Saigon River)၊ ဟူမြစ် (Hau River) စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

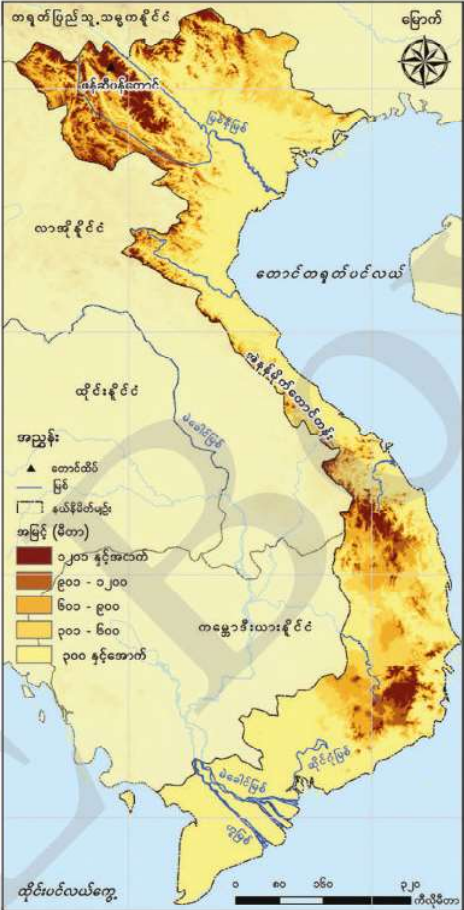
ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုရရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ နွေတွင်မိုးရွာ၍ ဆောင်းတွင်ခြောက်သွေ့သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံ၏တောင်ဘက်ဒေသထက် မြောက်ဘက်ဒေသက မိုးပိုရရှိသည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာ

အဓိကသစ်တောများမှာ အပူပိုင်းရွက်ပြတ်တောများ ဖြစ်သည်။ အချို့နေရာများတွင် အပူပိုင်းအမြစ်မီးတောများ၊ အပူလျော့ပိုင်းသစ်တောနှင့် စိမ့်တောများကိုတွေ့ရသည်။ မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင် ရေဆင်းညံ့ဖျင်းသဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော စိမ့်မြေများကို တွေ့ရသည်။

လူဦးရေ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၉၅ သန်းကျော် ရှိသည်။ လူဦးရေ၏ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြို့ပြ၌နေထိုင်ကြသည်။ တုံကင်းလွင်ပြင် (Tonkin)နှင့် မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတို့တွင် လူနေထူထပ်ပြီး မြောက်ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသတွင် လူနေကျပါးသည်။ မြို့တော်ဟနွိုင်း (Hanoi) တွင် လူဦးရေ ၅သန်းခန့် ရှိသည်။ လူဦးရေအများစုမှာ ဗီယက်နမ်လူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ အခြား

ပုံ (၄.၄) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြပုံ

တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများမှာ တေ(Tay)၊ ခမာ (Khmer)၊ ထိုင်း (Thai)၊ နို (Nung)၊ မျောင် (Muong)၊ မို (Hmong)နှင့် ဒို (Dao) စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အများဆုံးကိုးကွယ်သည်။

စိုက်ပျိုးရေး

စိုက်ပျိုးရေးသည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏အရေးကြီးဆုံး စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။ အဓိကစိုက်သည့်သီးနှံမှာ ဆန်စပါး ဖြစ်သည်။ အဓိက စိုက်ပျိုးမြေများကို မြစ်နိမ့်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းဒေသများနှင့် အာနမ် (Annam) ကမ်းရိုးတန်းမြေခိုမိုဒေသများတွင် အများဆုံးစိုက်ပျိုးသည်။ အခြား စိုက်ပျိုးသီးနှံများမှာ ကော်ဖီ၊ ရော်ဘာ၊ အုန်း၊ ကြံ၊ ကန်စွန်း၊ ပျဲ၊ ပိုးစာပင်နှင့် ငရုတ်ကောင်းတို့ ဖြစ်သည်။

မွေးမြူရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

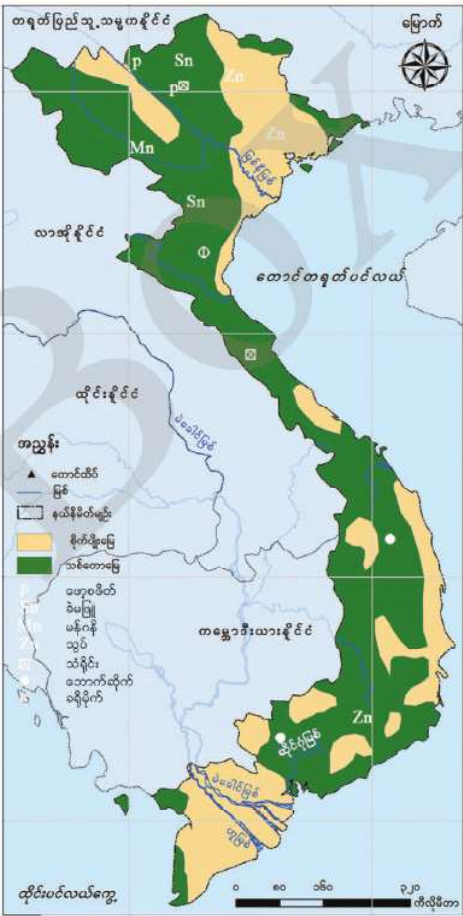
ကျွဲ၊ နွား၊ ဝက်၊ ကြက်နှင့် ဘဲများ မွေးမြူသည်။ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများကို ဟာလောင်ပင်လယ်အော် (Halong Bay) တွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်။ မြစ်နီနှင့် မဲခေါင်မြစ်များတွင်လည်း ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများ ရှိသည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းသည် အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံဧရိယာ၏ ထက်ဝက်နီးပါးသည် သစ်တောများဖုံးလွှမ်းနေ၍ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍအဖြစ် ပါဝင်သည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ တောင်ယာမီးရှို့ခြင်း၊ သစ်တောခုတ်ခြင်းတို့ကြောင့် သစ်တောဧရိယာများကို ပြန်လည်ပျိုးထောင်မှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။

တွင်းထွက်

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါဆုံးတွင်းထွက်ပစ္စည်းမှာ မြစ်နိမ့်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ ကျောက်မီးသွေးသိုက်များ ဖြစ်သည်။ အခြားအရေးပါသော တွင်းထွက်ပစ္စည်းများမှာ ခဲမဖြူ၊

ပုံ (၄.၅) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြပုံ

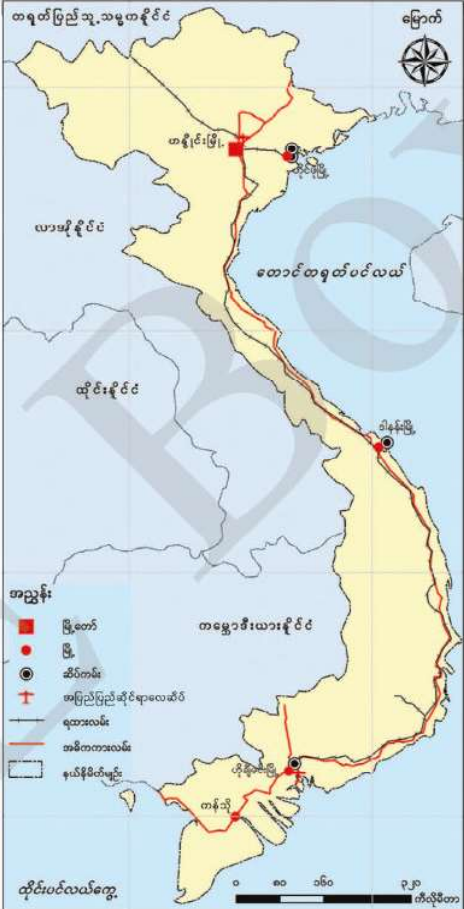
ဖော့စဖိတ်၊ မန်ဂနီ၊ ခရိုမီက်၊ ဘောက်ဆိုက်၊ ကြေးနီ၊ သွပ်၊ ခဲ၊ သံရိုင်းနှင့် တိုက်တေနီယံတို့ ဖြစ်သည်။ ခဲမဖြူကို တိုက်ကင်းမြောက်ပိုင်းတွင် တူးဖော်ထုတ်လုပ်သည်။

စက်မှုလုပ်ငန်း

ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်း၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းနှင့် အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းတို့သည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အရေးပါသော စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ ဆန်စက်၊ ဆီစက်၊ သစ်စက်၊ ဂုန်နီစက်နှင့် မော်တော်ယာဉ်တပ်ဆင်သည့်လုပ်ငန်းများလည်း ရှိသည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းကိုဆက်သွယ်ထားသည့် မီးရထားလမ်းနှင့် ကားလမ်းများရှိသည်။ ရေကြောင်းသွားလာရေးသည်လည်း အရေးပါသည်။ ထင်ရှားသော ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များမှာ ဟိုချီမင်း (Ho Chi Minh)၊ ဒါနန်း (Da Nang)၊ ဟိုင်ဖုံ (Hai Phong) တို့ဖြစ်သည်။ ဟနွိုင်း (Hanoi)နှင့် ဟိုချီမင်းမြို့များတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ် ရှိသည်။ ယခုအခါ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။

ပုံ (၄. ၆) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြပုံ

ကုန်သွယ်ရေး

အဓိကတင်ပို့ကုန်များမှာ ဆန်စပါး၊ စားအုန်းဆီ၊ အဝတ်အထည်၊ စိုက်ပျိုးထွက်ကုန်များနှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်၍ စက်မှုကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊ စားသောက်ကုန်နှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများကို တင်သွင်းသည်။

မြို့ကြီးများ

ဟိုချီမင်းမြို့ (Ho Chi Minh)

ဟိုချီမင်းမြို့သည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၈ သန်းကျော် ရှိသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင်ရှိပြီး စီးပွားရေးအချက်အချာကျသောမြို့ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများ၊ သမိုင်းဝင်နေရာများ၊ ပြတိုက်များနှင့် အပန်းဖြေနေရာများကြောင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များကို ဆွဲဆောင်ရာမြို့ကြီးတစ်မြို့ ဖြစ်သည်။

ဟနွိုင် (Hanoi)

ဟနွိုင်မြို့သည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်သည်။ လူဦးရေ ၇ သန်းကျော် နေထိုင်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းဝင်မြို့ဟောင်းမြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည်။ ဗီယက်နမ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဗိသုကာလက်ရာများတွေ့နိုင်သော အဓိကမြို့ကြီးတစ်မြို့ ဖြစ်သည်။

ဟိုင်ဖုံ (Hai Phong)

ဟိုင်ဖုံမြို့သည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ကမ်မြစ် (Cam River) ၏အနောက်ဘက်ကမ်းတွင်ရှိပြီး ဗီယက်နမ်နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် အရေးပါသောဆိပ်ကမ်းမြို့ ဖြစ်သည်။ အစားအသောက်လုပ်ငန်း၊ အသေးစားစက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းများရှိသော မြို့ကြီး ဖြစ်သည်။

ကန်သို (Can Tho)

ကန်သိုမြို့သည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတောင်ဘက် မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်ရှိပြီး ဆန်စပါးနှင့် ရေပေါ်စိုက်ခင်းများကြောင့် ထင်ရှားသောမြို့ ဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ဧရိယာစတုရန်းကီလိုမီတာ ၃ သိန်းကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် တောင်ကုန်းထူထပ်သောနိုင်ငံဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏မြောက်ဘက်တွင် မြစ်နီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသနှင့် တောင်ဘက် မဲခေါင်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသတွင်သာ လွင်ပြင်များကို တွေ့ရသည်။
- ❖ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမုတ်သုံ ရာသီဥတုကိုရရှိသည်။
- ❖ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏လူဦးရေမှာ ၉၅ သန်းကျော်ရှိသည်။
- ❖ စိုက်ပျိုးရေးသည် နိုင်ငံ၏အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

- ❖ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ ဥရောပနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကနိုင်ငံများနှင့် ပင်လယ်ရေကြောင်းဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။
- ❖ ဟန့်ရှင်းမြို့သည် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ အကျယ်အဝန်း၊ နေထိုင်သော လူဦးရေနှင့် လူမျိုးများကို ဖော်ပြပါ။
- (၂) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးအရေးပါပုံကို ဆက်စပ်ဖော်ပြပါ။
- (၃) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်နှင့်မြို့ကြီးများအကြောင်းကို ရှင်းပြပါ။

၄-၃ မလေးရှားနိုင်ငံ (Malaysia)

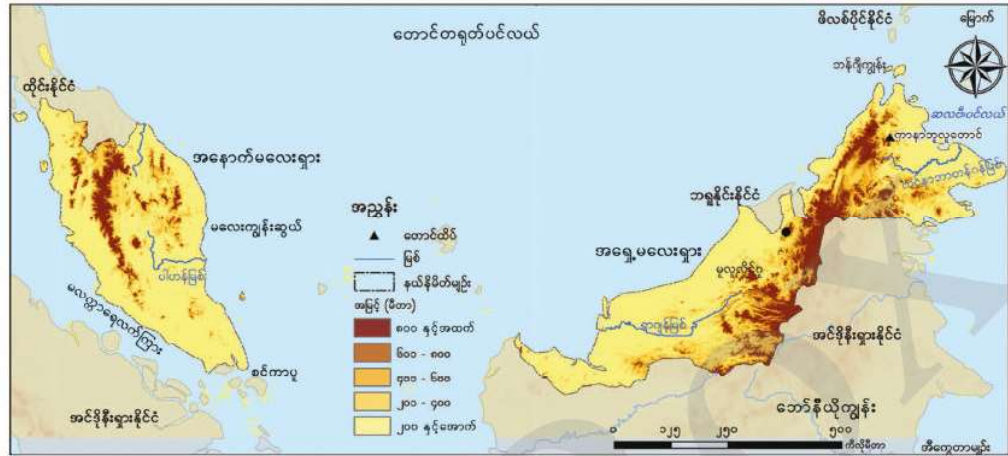
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်ကျွန်းဆွယ်ပိုင်း မလေးကျွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ အနောက် မလေးရှားနှင့် ဘော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားဟူ၍ နှစ်ပိုင်းပါဝင်ပြီး တောင်တရုတ် ပင်လယ်က ပိုင်းခြားထားသည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

မလေးရှားနိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တီကျု ၁ ဒီဂရီနှင့် ၇ ဒီဂရီအကြား၊ အနောက်မလေးရှားသည် အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၀ ဒီဂရီနှင့် ၁၀၅ ဒီဂရီအကြား၊ အရှေ့မလေးရှားသည် အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၉ ဒီဂရီနှင့် ၁၁၉ ဒီဂရီအကြား တည်ရှိသည်။

အနောက်မလေးရှားသည် အာရှတိုက်အရှေ့တောင်ပိုင်း မလေးကျွန်းဆွယ်တွင်တည်ရှိပြီး မြောက်ဘက်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်၊ အနောက်ဘက်တွင် မလတ္တာ ရေလက်ကြားနှင့် ၎င်းကိုဖြတ်၍ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ် တည်ရှိသည်။ အရှေ့မလေးရှားသည် ဘော်နီယိုကျွန်း၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင်တည်ရှိပြီး တောင်ဘက်တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဆလဗီးပင်လယ်၊ အနောက်ဘက်နှင့် မြောက်ဘက် တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့် ကျွန်းစုနိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံနှင့်လည်း ဝန်းရံတည်ရှိသည်။

ပုံ (၄.၇) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြပုံ

အရှေ့မလေးရှားသည် ဆာဗားနှင့်ဆာရာဝတ်ပြည်နယ်များနှင့်ထိစပ်လျက်ရှိပြီး ဘရူနိုင်းနိုင်ငံနှင့်လည်း ဆက်စပ်တည်ရှိသည်။ နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းဧရိယာမှာ စတုရန်းကီလိုမီတာ ၁ သိန်းကျော်ရှိသည်။ ကမ်းရိုးတန်းအရှည် စုစုပေါင်းမှာ ၄၆၇၅ ကီလိုမီတာရှိပြီး ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းသည် ၂၀၆၈ ကီလိုမီတာနှင့် အရှေ့မလေးရှားသည် ၂၆၀၇ ကီလိုမီတာ ရှည်သည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

မလေးကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိ အနောက်မလေးရှားသည် တောင်ထူထပ်သောဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသောတောင်တန်းများမှာ တီတီဝင်ဆာတောင်တန်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတောင်တန်းရှိ ကော်ဘူတောင် (Mount Korbu) သည် ၂၀၈၂ မီတာမြင့်ပြီး အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ တာဟန်တောင်တန်းရှိ တာဟန်တောင် (Mount Tahan) သည် ၂၀၈၆ မီတာရှိပြီး ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းတွင် အမြင့်ဆုံးတောင်ဖြစ်သည်။ ဘော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ အရှေ့မလေးရှားတွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ကမ်းရိုးတန်းမြေခိုမဲ့ဒေသများကို တွေ့ရသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသော နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင် မီတာ ၄၀၀၀ ကျော်မြင့်မားသော ကာနာဘူလူတောင်သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ဖြစ်သည်။ အရှေ့ မလေးရှားရှိ မူလူလိုဏ်ဂူ (Mulu Caves)သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးမားဆုံးလိုဏ်ဂူဖြစ်၍ ကမ္ဘာလှည့် ခရီးသည်များကို အဓိက ဆွဲဆောင်ရာနေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ မလေးရှားတွင် ကျွန်းများစွာရှိပြီး ဆားဗားပြည်နယ်ရှိ ဘန်ဂျီကျွန်း (Bangli Island)သည်အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မလေးရှား ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် သန္တာကျောက်တန်းများကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ရေဆင်း

မလေးရှားနိုင်ငံသည် မြစ်၊ ချောင်း ပေါများသောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ အနောက်မလေးရှားတွင် အရှည်ဆုံးဖြစ်သော ပါဟန်မြစ်သည် ၄၃၅ ကီလိုမီတာရှည်၍ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ အရှေ့မလေးရှားတွင် အရှည်ဆုံးဖြစ်သော ရာဂျန်မြစ် (Rajang River)သည် ၇၆၀ ကီလိုမီတာရှည်ပြီး ဘော်နီယိုကျွန်းပေါ်ရှိ ဆာရာဝတ်(Sarawak)ပြည်နယ်ကိုဖြတ်သန်းစီးဆင်း၍ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်းသို့စီးဝင်သည်။ ဆားဗား (Sabah) ပြည်နယ်ရှိ ကင်နာဘာတန်ဂန် (Kinabatangan) မြစ်သည် ၅၆၀ ကီလိုမီတာရှည်ပြီး ဒုတိယအရှည်ဆုံး ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

မလေးရှားနိုင်ငံသည် အီကွေတာရပ်ဝန်းဒေသတွင်တည်ရှိပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံးပူ၍စိုစွတ်သော အီကွေတာရာသီဥတု ရရှိသည်။ ပျမ်းမျှအပူချိန် ၂၇ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ် ရရှိသည်။ ဧပြီလမှ စက်တင်ဘာလအထိ အနောက်တောင်ပတ်လုံးလေ ရရှိသည်။ အောက်တိုဘာလမှ မတ်လအထိ အရှေ့မြောက်ပတ်လုံးလေရရှိသောဒေသ ဖြစ်သည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာ

မလေးရှားနိုင်ငံတွင် အပူပိုင်းမိုးသစ်တောများကိုတွေ့ရပြီး နိုင်ငံ၏ ၅၀% ကျော်ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိသည်။ မလေးကျွန်းဆွယ်တွင် စန္ဒကူးပင်(Sandalwood)၊ ကျွန်းသစ်၊ အုန်းနှင့် ထန်းပင်များစွာ ပေါက်ရောက်သည်။ ဆားဗား (Sabah)နှင့် ဆာရာဝတ်(Sarawak) ပြည်နယ်တို့တွင် သစ်မာပင်များ၊ စိမ့်တော၊ ဒီရေတောများ (Mangroves) ကိုတွေ့ရသည်။ မြေနိမ့်ဒေသများနှင့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများတွင် စိမ့်မြေ၊ ကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် ဂဝံမြေဆီလွှာကို တွေ့ရသည်။

လူဦးရေနှင့် လူမျိုးများ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းလူဦးရေမှာ ၃၁ သန်းကျော် ရှိသည်။ မလေးကျွန်းဆွယ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် အများဆုံးနေထိုင်ကြသည်။ မလေးလူမျိုးအများဆုံးနေထိုင်၍ အများစုမှာ အစ္စလာမ်ဘာသာကိုကိုးကွယ်ပြီး ဟိန္ဒူဘာသာဝင် အနည်းငယ်ရှိသည်။ ဆစ်ခ် (Sikh) လူမျိုး၊ အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်လူမျိုး အနည်းငယ်ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးရေး

စိုက်ပျိုးရေးသည် နိုင်ငံ၏အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏အသားတင်ထုတ်လုပ်မှု တန်ဖိုး၏ ၂၃ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ အလုပ်လုပ်သောလူဦးရေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကိုင်သူများ ဖြစ်သည်။ မလေးကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိ ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်များ၊ မြစ်ဝှမ်းများနှင့် တောင်ခြေများတွင်

စိုက်ပျိုးရေးကိုလုပ်ကိုင်ကြသည်။ စပါး၊ ရော်ဘာနှင့်ဆီအုန်းကို အများဆုံး စိုက်ပျိုးသည်။ ဆာရာဝတ် ပြည်နယ်တွင် နာနတ်၊ အုန်း၊ ကိုကိုး၊ ငရုတ်ကောင်းနှင့် အုန်းဆံခြောက်တို့ ထွက်ရှိသည်။

တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး

ကျွဲ၊ နွားများကို လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးအတွက် မွေးမြူကြသည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

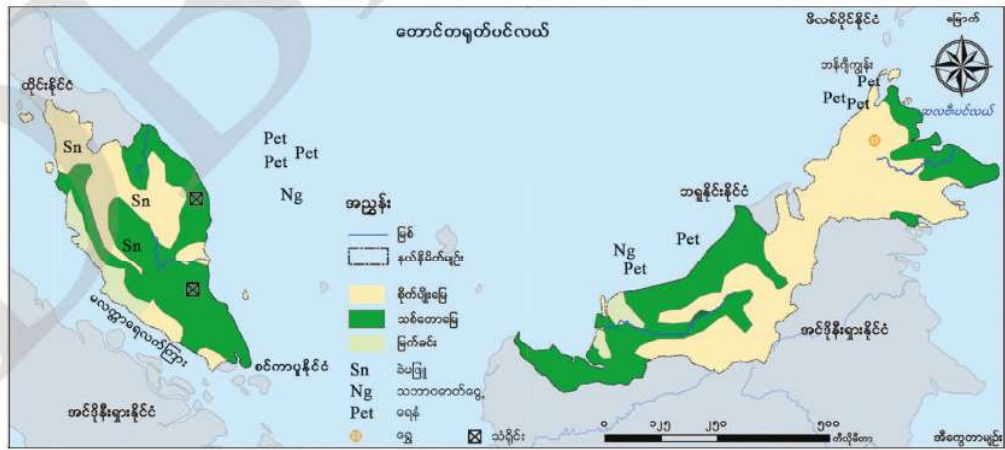
ရေချို၊ ရေငန် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို မြစ်ချောင်းများနှင့် လယ်ကွင်းများ၊ ရေသွယ်မြောင်းများတွင် စပါးစိုက်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်သည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက်တွင် ရေငန်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သည်။

သစ်တောလုပ်ငန်း

နိုင်ငံ၏သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် သစ်တောဧရိယာနှစ်သိန်းနီးပါးကို နှစ်စဉ် ပြန်လည် စိုက်ပျိုးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်း

မလေးရှားသည် ခဲမဖြူအများဆုံးထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အခြားတွင်းထွက်များမှာ သံရိုင်း၊ ရွှေ၊ အဖြိုက်နက်၊ မန်ဂန်နှင့် မြေစေးဖြူတို့ဖြစ်သည်။ အဓိကသယံဇာတမှာ ရေနံနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ ဖြစ်သည်။ အဓိကဓာတ်ငွေ့တွင်းများမှာ မလေးကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိ ထရင်ဂါနူးကမ်းလွန်၊ ဆားဗားနှင့် ဆာရာဝတ်ကမ်းလွန်တွင်တည်ရှိသော လူကိုနီးယားအလယ်ပိုင်း ဘင်တူလာနှင့် လူတွန်း တွင်းများ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄. ၈) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြပုံ

စက်မှုလုပ်ငန်း

အဓိကစက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ရော်ဘာ၊ တာယာ၊ ဆီအုန်း၊ ဓာတုပစ္စည်း၊ သုံးထပ်သား၊ ပရိဘောဂနှင့် သံမဏိထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အခြားစက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ အထည်အလိပ်၊ စားသောက်ကုန်၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်း၊ မော်တော်ယာဉ်နှင့် ရုပ်မြင်သံကြားထုတ်လုပ်မှုတို့ ဖြစ်သည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

မလေးကျွန်းဆွယ် ကမ်းရိုးတန်းများတွင် မြောက်နှင့်တောင်သွယ်တန်းနေသော အဓိကလမ်းမကြီး များရှိသည်။ သင်္ဘောဆိပ်ကမ်းများမှာ ကီလန် (Kelang)၊ ဂျိုဟိုးဘာရူး (Johor Baharu) နှင့် ဂျော့ချ်တောင်း (George Town) တို့ ဖြစ်သည်။ အဓိကဆိပ်ကမ်းမှာ မြောက်ဘက်ရှိ ဘတ်တာဝတ် (Butterworth) ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာလေဆိပ်များမှာ ကွာလာလမ်ပူ (Kuala Lumpur)၊ ပီနန် (Penang)၊ မလတ္တာ (Malacca) နှင့် ကိုတာကင်နာဘာလူး (Kota Kinabalu) တို့ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄. ၉) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြပုံ

မလေးရှားကျွန်းဆွယ်ပိုင်းဖြစ်သော အနောက်မလေးရှားတွင် ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိ ပြည်နယ် ၁၁ ခု ကို ဆက်သွယ်နိုင်သော ရထားလမ်းကွန်ရက်ရှိသည်။ အရှေ့မလေးရှားတွင် ဆားဗားပြည်နယ်တစ်ခု တည်းသာ ရထားလမ်းဆက်သွယ်မှုရှိသည်။

အဓိကကားလမ်းမှာ မိုင်ပေါင်း ၅၀၀ ကျော်ရှည်လျားသည့် စင်ကာပူမြောက်ပိုင်း ထိုင်းနယ်စပ်ရှိ မလေးကျွန်းဆွယ်ကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတကာနှင့်ဆက်သွယ်သည့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့များစွာရှိသည်။

ကုန်သွယ်ရေး

အဓိကပို့ကုန်များမှာ သံရိုင်း၊ ဆီအုန်း၊ နာနတ်၊ စည်သွတ်ဘူး၊ အပူပိုင်းသစ်တောထွက်ပစ္စည်းနှင့် အုန်းဆံခြောက်တို့ ဖြစ်သည်။ အဓိကသွင်းကုန်များမှာ စက်ပစ္စည်း၊ ဆက်သွယ်ရေးကရိယာ၊ စားသောက်ကုန်၊ ဓာတုနှင့်ကုန်ချောပစ္စည်းများဖြစ်သည်။ အဓိကကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ ဗြိတိန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဂျပန်၊ စင်ကာပူ၊ ဩစတြေးလျ၊ ထိုင်းနှင့် အိန္ဒိယတို့ ဖြစ်သည်။

မြို့ကြီးများ

ကွာလာလမ်ပူမြို့ (Kuala Lumpur)

ကွာလာလမ်ပူမြို့သည် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်နှင့်အကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၇ သန်းကျော် နေထိုင်သည်။ အပန်းဖြေရာနေရာ၊ တေးဂီတပြခန်းများဖြင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်သော မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်သည်။ စက်မှုထွန်းကားရာမြို့လည်း ဖြစ်သည်။

ဂျော့ချ်တောင် (George Town)

ဂျော့ချ်တောင်မြို့သည်မလေးရှား၏ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ ပီနန်ကျွန်းပေါ်ရှိ မြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၂သန်းကျော် နေထိုင်သည်။ စာပေပွဲတော်၊ ပီနန်ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်များရှိ၍ ထင်ရှားသောမြို့တစ်မြို့ ဖြစ်သည်။

ဂျိုဟိုး (Johor)

ဂျိုဟိုးမြို့သည် မလေးကျွန်းဆွယ်၏တောင်ဘက်ရှိ မြို့တစ်မြို့ဖြစ်သည်။ စိုက်ပျိုးရေး အဓိကလုပ်ကိုင်သည့် မြို့ဖြစ်ပြီး မလေးရှားနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများအတွက် အဓိက စီးပွားရေးမြို့ ဖြစ်သည်။ နန်းတော်သည် အဓိက သမိုင်းဝင်နေရာဖြစ်ပြီး ပြတိုက်၊ အနုပညာပြခန်းများ ရှိသည်။

အီပို (Ipoh)

အီပိုမြို့တွင် သမိုင်းဝင်ပြတိုက်၊ သံသတ္တုတွင်းများနှင့် ကော်ဖီပွဲတော် ကျင်းပခြင်းတို့ကြောင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များကို ဆွဲဆောင်လျက် ရှိသည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ဧရိယာမှာ စတုရန်းကီလိုမီတာ ၁ သိန်းကျော်ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ အရှေ့မလေးရှားရှိ မူလူလိုဏ်ဂူသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးဆုံးလိုဏ်ဂူဖြစ်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် အီကွေတာရပ်ဝန်းဒေသတွင်ရှိပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံးပူ၍ စိုစွတ်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် အပူပိုင်းမိုးသစ်တောများကို တွေ့ရသည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း လူဦးရေမှာ ၃၁ သန်းကျော်ရှိသည်။

- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာနှင့်ဆက်သွယ်သော ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့ များစွာရှိသည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ခဲမဖြူ၊ ရော်ဘာနှင့် ဆီအုန်း အများဆုံးထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ မလေးရှားနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ကွာလာလမ်ပူမြို့ ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့်ရေဆင်းအကြောင်းကို ဆက်စပ်ဖော်ပြပါ။
- (၂) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ သတ္တုတူးဖော်ခြင်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းအကြောင်းကို သုံးသပ်တင်ပြပါ။
- (၃) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ မြို့တော်နှင့်မြို့ကြီးများအကြောင်းကို ရှင်းပြပါ။
- (၄) မလေးရှားနိုင်ငံ၏ တည်နေရာကွဲပြားခြားနားချက်ကို ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့၏ တည်နေရာကိုလေ့လာပြီး သုံးသပ်တင်ပြပါ။

၄.၄ ထိုင်းနိုင်ငံ (Thailand)

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရူပပထဝီဝင်ကို သင်ရိုးသစ် ဆဌမတန်းတွင် သင်ကြားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ တောင်တန်းများ၊ မြစ်ချောင်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တောင်တန်းများ၊ မြစ်ချောင်းများနှင့် ဆက်သွယ်မှုရှိသကဲ့သို့ ရာသီဥတုနှင့်သဘာဝပေါက်ပင်သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ဆင်တူသည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တီကျု ၆ ဒီဂရီနှင့် ၂၁ ဒီဂရီကြား၊ အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၀ ဒီဂရီနှင့် ၁၀၅ ဒီဂရီကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြောက်ဘက်နှင့် အရှေ့ဘက်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံ၊ မြောက်ဘက်နှင့်အနောက်ဘက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ကပ္ပလီပင်လယ်တို့နှင့် နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဧရိယာစတုရန်းကီလိုမီတာ ၅၀၀၀၀၀ ကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

- ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ၄ ပိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။
- (၁) မြောက်ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ

- (၂) ကိုရတ်ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသ
- (၃) အလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်ဒေသနှင့်
- (၄) ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းဒေသတို့ဖြစ်သည်။

ရေဆင်း:

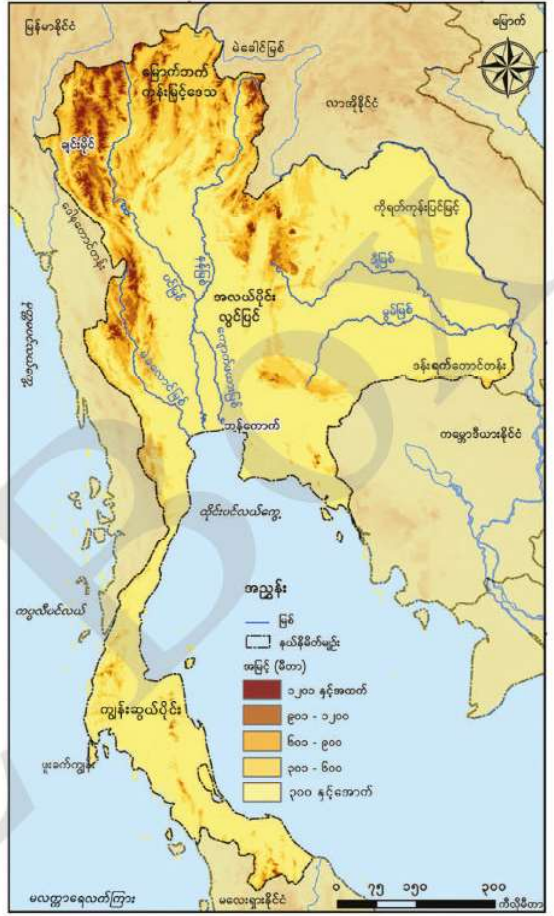
ထိုင်းနိုင်ငံ၏အဓိကမြစ်မှာ ကျောက်ဖယား (Chao Phraya) မြစ်ဖြစ်သည်။ ပါစပ် (Pa Sak) မြစ်သည် အယုဒ္ဓယမြို့အနီးတွင် ကျောက်ဖယား (Chao Phraya) မြစ်အတွင်း သို့စီးဝင်သည်။ မဲခေါင်မြစ်သည် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်လာအိုနိုင်ငံကြား နယ်နိမိတ်ဖြစ်ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အနောက်တောင် မုတ်သုံလေတိုက်ခတ်သည့် မေလမှ အောက်တိုဘာလအတွင်း အပူဆုံးလများ ဖြစ်သော်လည်း မိုးရွာသွန်းမှုကြောင့် စိုစွတ်သည်။ အောက်တိုဘာလမှ မတ်လအထိ အရှေ့မြောက်မုတ်သုံလေ တိုက်ခတ်၍ အေးမြပြီး ခြောက်သွေ့သည်။ မတ်လမှ မေလအထိကာလသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အခြောက်သွေ့ဆုံးကာလဖြစ်သည်။ အဓိကအားဖြင့် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု ရရှိသည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာ

ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် ရွက်ပြတ်တော၊ နိုင်ငံတောင်ပိုင်းတွင် အပူပိုင်းအမြစ်မီးတော၊ ကမ်းရိုးတန်းဒေသတွင် ဒီရေတောများကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လွင်ပြင်ပိုင်းတွင် မြေဩဇာကောင်းမွန်သော နန်းမြေဆီလွှာရှိသည်။ ကုန်းမြင့်တောင်ကုန်းတောင်တန်းတို့တွင် ဂဝံနှင့် ဂဝံဆန်မြေများ ရှိသည်။

ပုံ (၄. ၁၀) ထိုင်းနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြပုံ

လူဦးရေနှင့် လူမျိုးများ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏လူဦးရေမှာ ၆၉သန်းကျော်ရှိပြီး အများစုသည် ထိုင်းလူမျိုးများ ဖြစ်သည်။ တရုတ်၊ မလေး၊ လော၊ ခမာ၊ ဗီယက်နမ်လူမျိုးတို့ကို တွေ့ရသည်။ လူဦးရေ၏ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ပြီး အစ္စလာမ်၊ ခရစ်ယာန်နှင့် အခြားဘာသာဝင်များလည်း နေထိုင်ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်စာရင်းအရ ဘန်ကောက်မြို့၏ စုစုပေါင်းလူဦးရေမှာ ၁၄ သန်းခန့် ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးရေး

စိုက်ပျိုးရေးသည်ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ စပါးသည် အရေးပါဆုံး သီးနှံဖြစ်သည်။ စပါးသည် အဓိကစားသုံးသီးနှံဖြစ်သကဲ့သို့ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေ အများဆုံးရရှိသည်။ စပါးအပါအဝင် စိုက်ပျိုးသီးနှံများကို ရိုးရာနည်းလမ်းများဖြင့် အားမှန်စိုက်ပျိုးသကဲ့သို့ စပါးကိုအဓိက တင်ပို့ရောင်းချရန်ရည်ရွယ်၍ ခေတ်မီနည်းပညာများဖြင့်လည်း အားသွန်စိုက်ပျိုးသည်။ ခြံကျယ် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများလည်း ရှိသည်။

ရော်ဘာစိုက်ပျိုးခြင်းသည် ဒုတိယအရေးပါဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အခြားစိုက်ပျိုးသော သီးနှံများမှာ ကြံနှင့်ပဲအမျိုးမျိုးတို့ ဖြစ်သည်။ ဆေးရွက်ကြီးကို မြောက်ပိုင်းဇင်းမယ်လွင်ပြင်နှင့် အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် အဓိက စိုက်သည်။ ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းတွင် အုန်းစိုက်ပျိုးရေးကို အဓိက တွေ့ရသည်။ သစ်သီးပင်များကို အနောက်မြောက်ဒေသတွင် စိုက်ပျိုးသည်။

မွေးမြူရေးလုပ်ငန်း

မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများကို အဓိကအားဖြင့် ကိုရတ်ကုန်းပြင်မြင့်ဒေသတွင် တွေ့ရသည်။ ဘန်ကောက်လွင်ပြင်၏ အနောက်ဘက်ပိုင်းတွင် ဝက်၊ နို့စားနွား၊ ကြက်၊ ဘဲ စသည်တို့ကို ခေတ်မီ နည်းများဖြင့် မွေးမြူလျက်ရှိသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဆင်ကိုမွေးမြူပြီး ခရီးသွားလုပ်ငန်း များတွင် အသုံးပြုသည်။ မိကျောင်းမွေးမြူရေးသည် ဝင်ငွေကောင်းသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ရေချိုငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို နိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အရှေ့မြောက်ဒေသတွင် များစွာ တွေ့ရသည်။ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းရှည်လျားသောကြောင့် ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးပါသည်။ ပင်လယ်ငါးဖမ်းခြင်းလုပ်ငန်းကို ကျွန်းဆွယ်ပိုင်း၊ အနောက်ဘက်ကမ်းခြေ၊ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတို့တွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ရနောင်း (Ranong)၊ ချွန်ဖုန် (Chumphon)၊ စမတ်ဆွန်

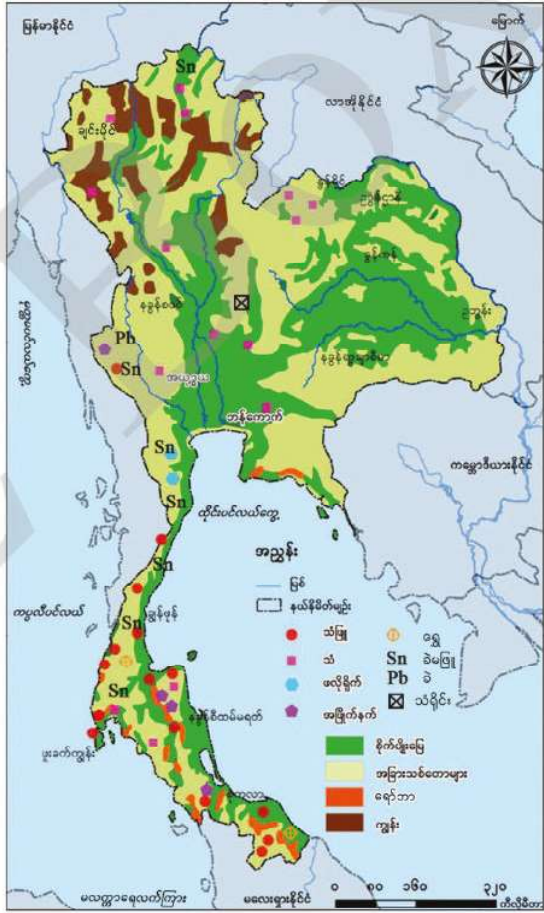
(Samutsakhon)၊ ချန်သာဘူရီ (Chanthaburi) တို့သည် အရေးပါသော ပင်လယ်ငါးဖမ်းဆိပ်ကမ်းများ ဖြစ်သည်။ ရေချို ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို မဲနမ်ကျောက်ဖယားမြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်ရှိ မြစ်ချောင်းများနှင့် စိုက်ခင်းများတွင် စပါးနှင့်ငါးပူးတွဲ၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ပလာတူးငါးနှင့်ပုစွန် အဓိကတင်ပို့ရောင်းချသောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေကို အဓိက ရရှိစေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် ရွက်ပြတ် တောများရှိသည်။ ကျွန်းသစ် အဓိကထွက်ပြီး ကညင်နှင့် အခြားသစ်မာများ၊ ထင်း၊ မီး သွေး၊ ရှားစေး၊ ချိပ် စသည်တို့လည်း ထွက် ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ တို့မှ သစ်ကုန်ကြမ်းများကို တင်သွင်းပြီး ကုန် ချောထုတ်လုပ်၍ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့ ရောင်းချလျက် ရှိသည်။

တွင်းထွက်

ထိုင်းနိုင်ငံသည် ခဲမဖြူနှင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့မှလွဲ၍ တွင်းထွက်အရင်းအမြစ် နည်းပါးသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ဘက်၊ အနောက်ဘက်နှင့် ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းရှိတောင် တန်းများတွင် ခဲမဖြူ၊ အဖြိုက်နက်တို့ ထွေရှိသည်။ အခြားတွင်းထွက်ပစ္စည်းများမှာ သံရိုင်း၊ အဖြိုက်နက်၊ မန်ဂန်၊ ခနောက်စိမ်း၊ ရွှေ၊ ကြေးနီနှင့် ခဲတို့ဖြစ်သည်။ ရေနံကို ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းလွင်ပြင်၊ တောင်ပိုင်းလွင်ပြင်၊ ကိုရတ်(Khorat)ကုန်း မြင့်၊ ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့၊ အန်ဒမန်ပင်လယ် (ကပ္ပလီပင်လယ်) တို့၌ တွေ့ရသည်။ ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့ကမ်းလွန်ရေတိမ်ပိုင်းမှ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို အမြောက်အမြား တူးဖော်ရရှိသည်။

ပုံ (၄. ၁၁) ထိုင်းနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးပြပုံ

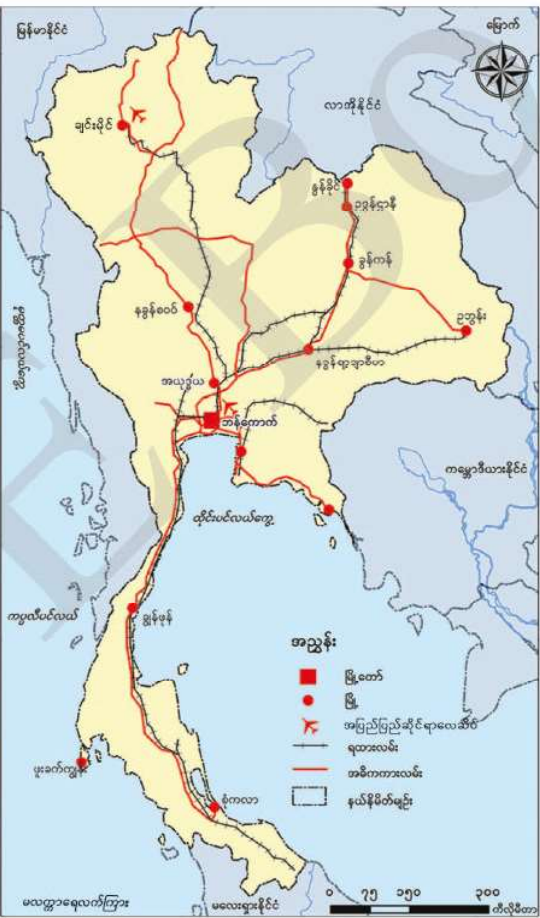
စက်မှုလုပ်ငန်း

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စက်မှုလုပ်ငန်းသည် ပို့ကုန်အခြေပြုစက်မှုလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း ထုတ်ကုန်စုစုပေါင်း၏ သုံးပုံတစ်ပုံကို စက်မှုကဏ္ဍမှ ရရှိသည်။ အဓိက စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ မော်တော်ကား၊ စက်နှင့်စက်ကိရိယာ၊ အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ ဆေးဝါးနှင့် ဓာတုဗေဒလုပ်ငန်းများ၊ လူသုံးကုန်နှင့်အိမ်သုံးကုန်ပစ္စည်းများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများ၊ ရေနံဓာတုလုပ်ငန်း၊ ပလတ်စတစ်လုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံ ပြုပြင်ရေးလုပ်ငန်း၊ ဘီလပ်မြေ၊ ချည်ထည်နှင့် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၊ စားသောက်ကုန်လုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ဝင်ငွေအများဆုံး ရသောလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ထိုင်းအစားအစာ၊ ရှေးရိုးရာဂန္ထဝင်အက၊ ပင်လယ်အပန်းဖြေ ကျွန်းများဖြင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များကို ဆွဲဆောင်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဖူးခက်သည် အထင်ရှားဆုံးအပန်းဖြေကျွန်း ဖြစ်သည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အဓိကလမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးမှာ မီးရထားလမ်း၊ ကားလမ်း၊ လေကြောင်းလမ်းနှင့် ရေကြောင်းလမ်းတို့ ဖြစ်သည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု အသီးသီး သည် ဘန်ကောက်မြို့ပြဧရိယာကို ဗဟိုပြု လျက်ရှိသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်စာရင်းအရ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် မော်တော်ကားလမ်းအရှည် ကီလိုမီတာ ၃ သိန်းကျော် ရှိသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၏မီးရထားလမ်း အရှည်မှာ ကီလိုမီတာ ၄ ထောင်ကျော် ရှိသည်။ ဘန်ကောက်မြို့သည် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ မီးရထားလမ်းများဆုံရာ အချက်အချာဖြစ်သည်။ အဓိက မီးရထားလမ်းများမှာ (၁)ဘန်ကောက်မှမြောက်ဘက် ချင်းမိုင်သို့သွားသောလမ်း (၂) အရှေ့မြောက်

ပုံ (၄. ၁၂) ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြပုံ

ပိုင်းရှိ နန္ဒရာချာစီမာ (Nakhon Ratchasima) မှတစ်ဆင့် နွန်ခိုင် (Nonkhai)နှင့်ဥဘွန်း (Ubon) မြို့များသို့ထပ်မံ၍ နှစ်လိုင်းခွဲသည်။ (၃) ဘန်ကောက်မှ အရှေ့ဘက်ကမ္ဘောဒီးယားသို့သွားသောလမ်းသည် ဖန္ဒမ်းပင်အထိ ဆက်ထားသည်။ (၄) တောင်ဘက်ကျွန်းဆွယ်ပိုင်းသို့ သွားသောလမ်းသည် မလေးရှား အထိ ဆက်သွယ်ထားသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံ၊ မလေးရှား၊ စင်ကာပူ တို့ကို မီးရထားလမ်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ဘန်ကောက်ရှိ သုဝဏ္ဏဘူမိလေဆိပ်သည် အဓိက အကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ဒွန်မောင်းလေဆိပ်သည် ဒုတိယအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ပင်လယ်ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် တူးမြောင်းဆက်သွယ်ရေးများကို အသုံးပြုသည်။ ကျောက်ဖယားမြစ်သည် အဓိကပြည်တွင်း ရေကြောင်း လမ်းဖြစ်သည်။

ကုန်သွယ်ရေး

ဆန်စပါးသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အဓိက တင်ပို့ကုန်ဖြစ်ပြီး ရော်ဘာနှင့်ပီလောဝီနံမှာ ဒုတိယ အရေးပါသော တင်ပို့ကုန်ဖြစ်သည်။ လောင်စာဆီ၊ ချောဆီနှင့် ယာဉ်စက်ပစ္စည်း၊ အဝတ်အထည်များကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဂျပန်၊ ဗြိတိန်နှင့် ဟောင်ကောင်တို့မှ တင်သွင်းသည်။ ကူးသန်းရောင်းဝယ် သော နိုင်ငံများမှာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဂျပန်၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် အနောက်ဥရောပ နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။

မြို့ကြီးများ

ဘန်ကောက်မြို့ (Bangkok)

ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ဘန်ကောက်မြို့ဖြစ်သည်။ မဲနမ်ကျောက်ဖယားမြစ်ဝအနီး တည်ရှိပြီး လူဦးရေအများဆုံးမြို့ဖြစ်သည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အချာ မြို့ ဖြစ်သည်။ အဓိကလေဆိပ်နှင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းမြို့လည်းဖြစ်သည်။ သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့် ဒွန်မောင်း (Don Mueang)လေဆိပ်များ ရှိသည်။

ချင်းမိုင်(Chaing Mai)၊ ခွန်ကန် (Khon Kaen) မြို့များသည် စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဗဟို မြို့များဖြစ်သည်။ အခြား ထင်ရှားသောမြို့များမှာ ဥဒွန်ဌာနီ (Udon Thani)၊ ချုံဘူရီ (Chon Buri)၊ ဟတ်ယိုင် (Hat Yai)နှင့် ဖူးခက် (Phu Ket)မြို့တို့ ဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဧရိယာစတုရန်းကီလိုမီတာ ၅ သိန်းကျော် ကျယ်ဝန်းသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို ၄ ပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏အဓိကမြစ်မှာ ကျောက်ဖယားမြစ်ဖြစ်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် မုတ်သုံရာသီဥတုကို ရရှိသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ သဘာဝပေါက်ပင်မှာ အပူပိုင်း အမြဲစိမ်းတော၊ ရွက်ပြတ်တောနှင့် ဒီရေတောများ ပေါက်ရောက်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၆၉ သန်းကျော် ရှိသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ပြီး ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း ရှည်လျားသောကြောင့် ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးပါသည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းသွားလာရေးအတွက် ရေကြောင်းခရီးကို အများဆုံးအသုံးပြုပြီး မီးရထားလမ်းအားဖြင့် ကမ္ဘာဒီးယား၊ လာအို၊ မလေးရှားနှင့်စင်ကာပူနိုင်ငံတို့ဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။
- ❖ ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထဲတွင် ဝင်ငွေအများဆုံး ရသောလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။
- ❖ ထိုင်းနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ဘန်ကောက်မြို့ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

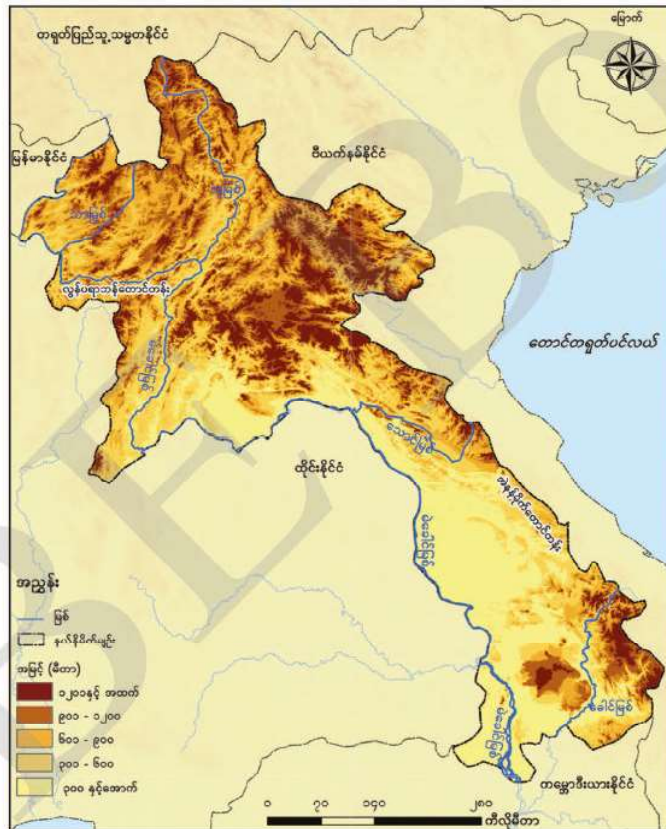
- (၁) ထိုင်းနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများထဲတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုအများဆုံး ဖြစ်ကြောင်းကို သုံးသပ်တင်ပြပါ။
- (၂) ထိုင်းနိုင်ငံ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးကို ဖော်ပြပါ။
- (၃) ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထဲတွင် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေအများဆုံးရရှိသော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကို ဖော်ပြပါ။

  ၄.၅ လာအိုနိုင်ငံ (Laos)

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

လာအိုနိုင်ငံသည် အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်ပေါ်တွင်တည်ရှိ၍ အရှေ့တောင်အာရှတွင် တစ်ခုတည်းသော ကုန်းပိတ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။

တည်နေရာနှင့် အကျယ်အဝန်း

ပုံ (၄. ၁၃) လာအိုနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့် ရေဆင်းပြပုံ

လာအိုနိုင်ငံသည်မြောက်လတ္တီကျု ၁၄ ဒီဂရီနှင့် ၂၁ ဒီဂရီကြား၊ အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၀ ဒီဂရီနှင့် ၁၀၅ ဒီဂရီကြားတွင် တည်ရှိသည်။ ဧရိယာစတုရန်း ကီလိုမီတာ ၂၃၆၈၀ ကျယ်ဝန်းသည်။ မြောက်ဘက်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ တောင်ဘက်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ အနောက်ဘက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

လာအိုနိုင်ငံသည် တောင်ထူထပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အရှေ့မြောက်နှင့်မြောက်ဘက်တွင် အဲန်နမ်တောင်တန်း (Annamite Range)၊ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် လွန်ပရာဘန်တောင်တန်း (Luang Prabang Range) များရှိသည်။ အနောက်ဘက် ထိုင်းနယ်နိမိတ်ရှိ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက် တွင်သာ မြေပြန့်လွင်ပြင် ရှိသည်။

ရေဆင်း

မဲခေါင်မြစ်နှင့် ၎င်း၏မြစ်လက်တက်များသည် လာအိုနိုင်ငံ၏အဓိကစီးဆင်းသောမြစ် ဖြစ်သည်။ အခြားထင်ရှားသောမြစ်များမှာ အူမြစ် (Ou River)၊ သာမြစ် (Tha River)၊ ခေါင်မြစ် (Kung River) နှင့် သောင်မြစ် (Theum River) များ ဖြစ်သည်။

ရာသီဥတု

လာအိုနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုရရှိသောဒေသ ဖြစ်သည်။ နိုဝင်ဘာလမှ ဖေဖော်ဝါရီလအထိသည် အေး၍ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုရှိသည်။ မတ်လမှ ဧပြီလအထိ ပူ၍ခြောက်သွေ့သော ရာသီဥတုရှိသည်။ နိုင်ငံ၏အရှေ့တောင်ဘက်စွန်းပိုင်းသည် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် အများဆုံး ရရှိသောဒေသဖြစ်သည်။

သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာ

လာအိုနိုင်ငံ၏ ဧရိယာ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို သစ်တောများ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် အမြစ်မီးရွက်ပြန့်တော၊ တောင်ပိုင်းတွင် မုတ်သုံတော၊ အမြစ်မီးရောနှောတောနှင့် ရွက်ပြတ်တောများ ပေါက်သည်။ နိုင်ငံ၏ မြေနိမ့်မြစ်ဝှမ်းဒေသများတွင် နန်းမြေဆီလွှာနှင့် မီးခိုးရောင် သို့မဟုတ် အဝါရောင်ရှိသော သဲဆန်သည့်မြေဆီလွှာကိုတွေ့ရသည်။ ကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် ဂဝံဆန်သော မြေဆီလွှာကို တွေ့ရသည်။

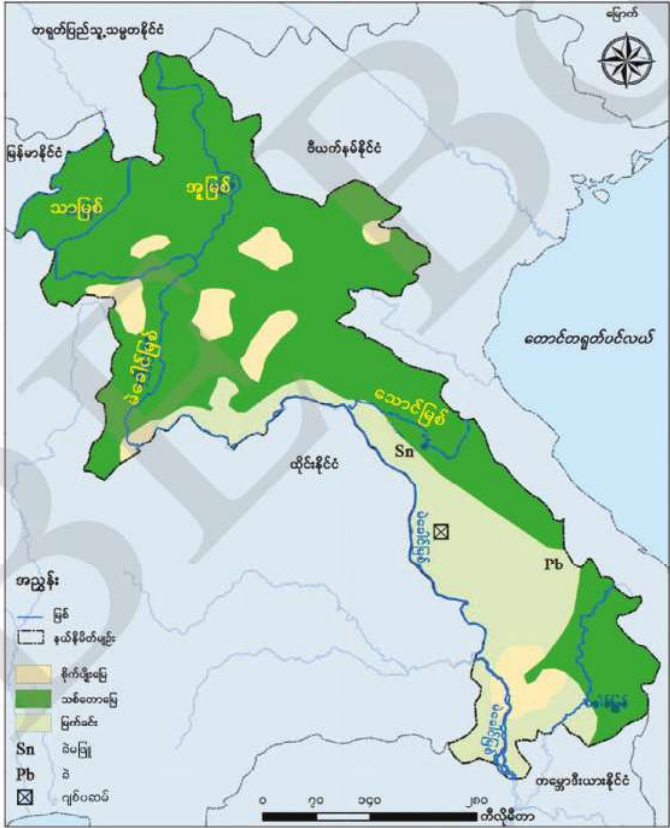
လူဦးရေ

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမှာ ၆ သန်းကျော် ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ် ဆက်စပ်နေသော မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းဒေသတစ်လျှောက် လူနေများပြီး မြောက်ပိုင်းတွင် လူနေကျဉ်းပါးသည်။ အများစုမှာ လာအိုလူမျိုးများဖြစ်၍ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်တွင် နေထိုင်သည်။ ထိုင်းလူမျိုး၊ ပသောင်းလူမျိုး (Phauthong)၊ မြိုလူမျိုး (Meo) နှင့် ရာအိုလူမျိုး (Yao) များ နေထိုင်သည်။

စိုက်ပျိုးရေး

စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည် လာအိုနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် အရေးပါဆုံးဖြစ်သည်။ လူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် စိုက်ပျိုးရေးဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုလုပ်ကြသည်။

ဆန်စပါးကို မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်နှင့် နိုင်ငံ၏တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် အဓိက စိုက်ပျိုးသည်။ မြေနိမ့်ဒေသတွင် စပါးကို ရေသွင်းစိုက်ပျိုးသည်။ စိုက်ပျိုးနည်းသစ်များ အသုံးပြုလာခြင်း၊ ပိုးသတ်ဆေး၊ ဓာတ်မြေဩဇာများ အသုံးပြုလာခြင်း၊ ဈေးကွက်ချဲ့ထွင်လာခြင်းတို့ကြောင့် ကုန်းမြင့်ဒေသများထက် မြေနိမ့်ဒေသများတွင် စပါးကို ပိုမိုထုတ်လုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ အခြား စိုက်ပျိုးသီးနှံများမှာ ကန်စွန်းဥ၊ ပြောင်းဖူး၊ ဝါ၊ နှမ်း၊ ဆေးရွက်၊ ကြံ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံတို့ ဖြစ်သည်။ ဆေးရွက်ကြီးနှင့် ကော်ဖီကို ဘိုလိုဘန်ကုန်းမြင့် (Bolovens Plateau)တွင် စိုက်ပျိုးပြီး နိုင်ငံ၏တင်ပို့ကုန်လည်း ဖြစ်သည်။

ပုံ (၄. ၁၄) လာအိုနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြပုံ

မွေးမြူရေး

တောင်ဘက်စွန်းပိုင်း လွင်ပြင်များနှင့် ဘန်ဟင်း (Banghaing)၊ ဒွန် (Don)မြစ်များ၏ မြစ်ချိုင့်ဝှမ်းများတွင် ကျွဲ၊ နွားများကို မွေးမြူကြသည်။ ထို့ပြင် ကြက်နှင့်ဝက်တို့ကိုလည်း မွေးမြူသည်။

ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း

မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းနှင့် အခြား မြစ်ချောင်းများတွင် ငါးဖမ်း လုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင် ကြသည်။ ငါးမွေးမြူရေး လုပ်ငန်း တိုးတက်လာပြီး တီလားဗီးယား၊ ငါးကြင်းတို့ကို အဓိက မွေးမြူသည်။

သစ်ထုတ်လုပ်ငန်း

လာအိုနိုင်ငံ ဧရိယာ၏ထက်ဝက်ခန့်သည် သစ်တောများ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ ကျွန်းသစ်သည် လာအို၏ အဓိက တင်ပို့ကုန် ဖြစ်သည်။ ကျွန်းသစ်ထွက်သော အဓိကဒေသများမှာ ချန်ပါစပ် (Champasak)၊ ဆာဗာနာကတ် (Savannakhet)၊ ကမ္မိယန် (Khammouane) နှင့် ဗီယန်ကျင်း (Vientiane) တို့ဖြစ်သည်။ သစ်တောများ ခုတ်ထွင်ခြင်းကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများဖြစ်ပေါ်လာ၍ အစိုးရက သစ်တောပြန်လည်ထိန်းသိမ်းမှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။

တွင်းထွက်

အဓိကတွင်းထွက်မှာ ခဲမဖြူနှင့် ဂျစ်ပဆမ်ဖြစ်သည်။ အခြားတွင်းထွက်များမှာ ကြေးနီ၊ သံနှင့် ခဲ တို့ဖြစ်သည်။ နှမ်းဖတ်ကျောက်နှင့် ထုံးကျောက်တို့လည်း ထွက်သည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဖြင့် ရွှေတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်လာသည်။

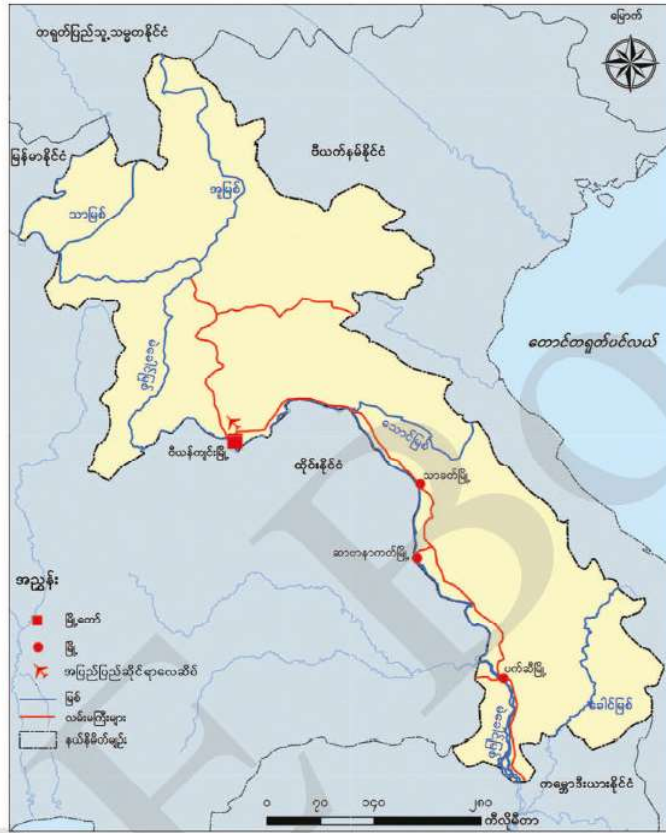
စက်မှုလုပ်ငန်း

လာအိုနိုင်ငံ၏ အဓိက စက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ ဆန်စက်၊ သစ်စက်၊ ပလတ်စတစ်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ငန်း၊ ဆေးရွက်ကြီးနှင့်စီးကရက်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ ချွတ်ဆေးလုပ်ငန်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ လက်မှုလုပ်ငန်းသည်လည်း အဓိကအရေးပါသောလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။

ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး

တောင်ထူထပ်သောကြောင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နည်းသည်။ မဲခေါင်မြစ်နှင့် မြစ်လက်တက်များသည် အရေးပါသော ရေကြောင်းလမ်းများ ဖြစ်သည်။ ရေစီးသန်ခြင်း၊ ရေတံခွန်ပေါများခြင်းတို့ကြောင့် မြစ်ကြောင်းသွားလာမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ကားလမ်း ရှိသည်။ ၂၀၁၅ ဒီဇင်ဘာလတွင် လာအိုနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ဆက်သွယ်သောရထားလမ်းကို လာအိုနိုင်ငံ၏မြို့တော် ဗီယန်ကျင်းမှ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ်ရှိ ကူမင်းမြို့သို့ ဆက်သွယ်ဖောက်လုပ်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ ဖနွမ်းပင် (Phnom Penh)၊ ဟနွိုင်း(Hanoi)၊ ဘန်ကောက် (Bang kok) မြို့များသို့ လေကြောင်းလမ်း ဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။

ပုံ (၄. ၁၅) လာအိုနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးပြပုံ

ကုန်သွယ်ရေး

၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ အာဆီယံကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အဓိက တင်ပို့ကုန်မှာ အဝတ်အထည်၊ ကော်ဖီ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၊ သစ်နှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြသည်။ အဓိက သွင်းကုန်များမှာ စားသောက်ကုန်များ၊ ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊ စက်ပစ္စည်းများနှင့် လောင်စာဆီတို့ ဖြစ်သည်။ အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်သည်။

မြို့ကြီးများ

ဗီယန်ကျင်း (Vientiane)

ဗီယန်ကျင်းမြို့သည် လာအိုနိုင်ငံ၏မြို့တော်ဖြစ်ပြီး မဲခေါင်မြစ်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၇ သိန်းကျော်ရှိပြီး ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များရှိသောကြောင့် နိုင်ငံခြားခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်မှုရှိသောမြို့ ဖြစ်သည်။

ဆဗာနာကတ် (Savannakhet)

ဆဗာနာကတ်မြို့သည် ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ ဖြစ်ပြီး လူဦးရေ ၉ သောင်းကျော် နေထိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်နှင့် ထိစပ်နေပြီး ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု၊ သမိုင်းဝင်အနုပညာလက်ရာများ၊ ဘာသာရေးအဆောက်အအုံများ ရှိသည်။ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကောင်းသောမြို့ဖြစ်သည်။

ပတ်ဆီ (Pakxe)

ပတ်ဆီမြို့သည် လာအိုနိုင်ငံ၏ ချန်ပဆပ်ဘုရင် ရုံးစိုက်ရာမြို့ဖြစ်ပြီး စီးပွားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဗဟို ဖြစ်သည်။

သာခတ်မြို့ (Thakhek)

သာခတ်မြို့သည် မဲခေါင်မြစ်ကမ်းပေါ်တွင်တည်ရှိပြီး ဗိသုကာလက်ရာများနှင့် အမျိုးသား ပန်းခြံများသည် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်မှုရှိသောမြို့ ဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

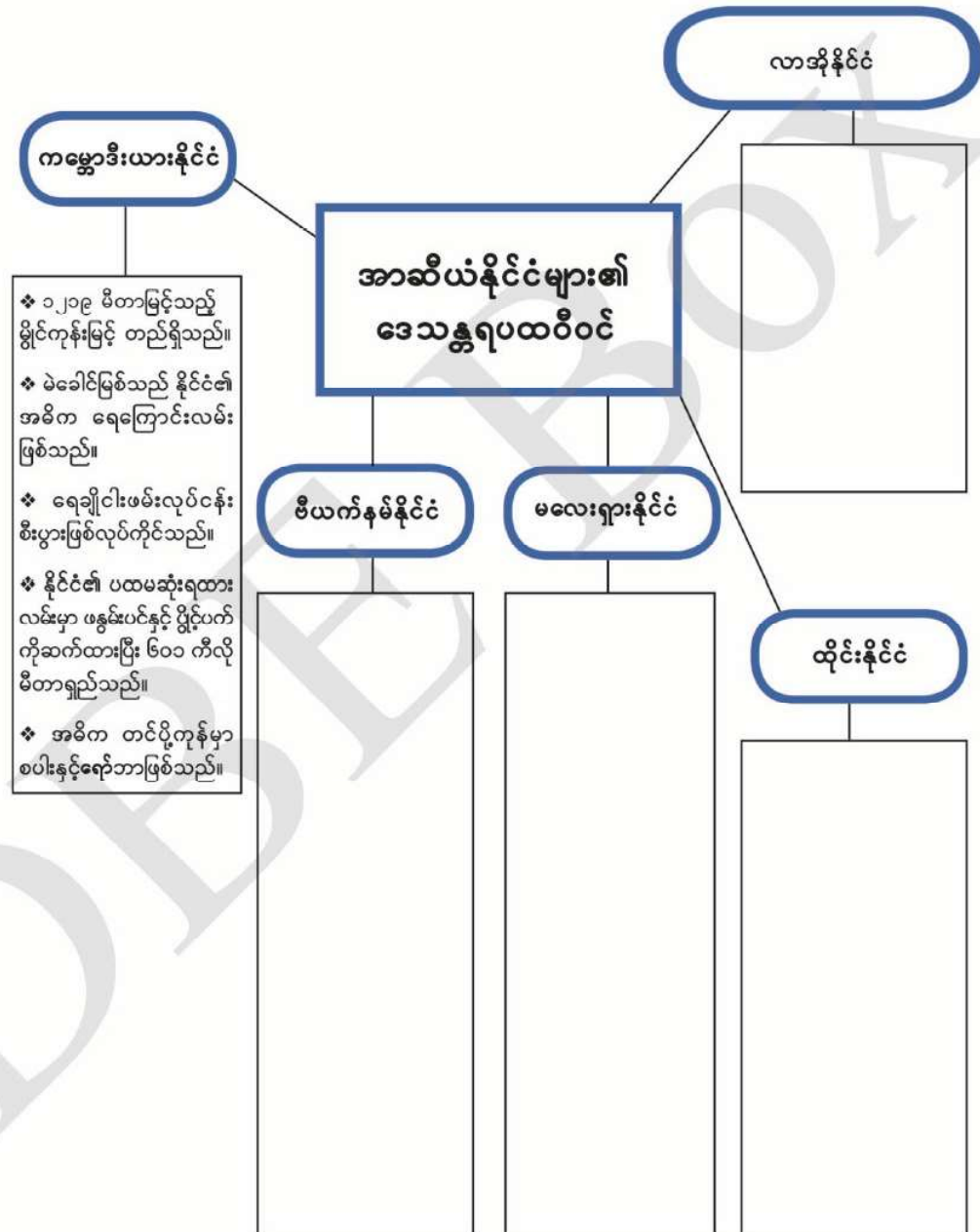
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် ကုန်းပိတ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် တောင်ထူထပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုကို ရရှိသည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံတွင် အမြစ်မီးရွက်ပြန့်တော၊ အမြစ်မီးရောနှောတောနှင့်ရွက်ပြတ်တောများ ပေါက်သည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးမှာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်သည်။
- ❖ တောင်ထူထပ်သောနိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးဖွံ့ဖြိုးမှု အားနည်းသည်။
- ❖ လာအိုနိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ဗီယန်ကျင်းမြို့ ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) လာအိုနိုင်ငံကို အရှေ့တောင်အာရှရှိ ကုန်းပိတ်နိုင်ငံဟု အဘယ်ကြောင့်ပြောနိုင်သနည်း။
- (၂) လာအိုနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့် သစ်ထုတ်လုပ်ငန်းအကြောင်းကို ရေးပါ။
- (၃) လာအိုနိုင်ငံ၏ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကို ဖော်ပြပါ။

အခန်း(၄) အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ဒေသန္တရပထဝီဝင်ကို သင်ယူခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လပ်များဖြည့်ပါ။

အခန်း(၅) လက်တွေ့ပထဝီဝင်

နိဒါန်း

ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် မြေပုံသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အထောက်အကူ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုမြေပုံများရေးဆွဲရာတွင် စကေးသည်လည်း မရှိမဖြစ်အင်္ဂါရပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဤအခန်းခေါင်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ သင်သိရှိပြီးသော အကြောင်းအရာ

❖ မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏မြေပုံများကို ဆဋ္ဌမတန်းတွင် လိုအပ်သလို ချဲ့၍လည်းကောင်း၊ ချဲ့၍လည်းကောင်း အနီးစပ်ဆုံးတူညီအောင်ဆွဲသားခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ တည်နေရာပြ မြေပုံ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်မြေပုံ၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးပြမြေပုံတို့ကို ဆဋ္ဌမတန်းတွင်ဖတ်ရှုလေ့လာ ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ဤအခန်းပြီးလျှင်သင်သည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။

- ❖ မြေပုံအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြတတ်မည်။
- ❖ မြေပုံများကို ကိုယ်တိုင်ရေးဆွဲတတ်မည်။
- ❖ မြေပုံပေါ်တွင်ပါဝင်ရမည့် အင်္ဂါရပ်များကို သိရှိနိုင်မည်။
- ❖ စကေးအဓိပ္ပာယ်နှင့် စကေးအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြတတ်မည်။
- ❖ စကေးများကိုတစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလဲတွက်ချက်တတ်ပြီး လိုအပ်သည့်နေရာတွင် အသုံးပြုနိုင်မည်။

၅.၁ မြေပုံအမျိုးအစားများ သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

❖ မြေပုံဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်တစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို အနီးစပ်ဆုံး တူညီအောင် ရေးဆွဲထားသောစနစ်ပုံဖြစ်သည်။ ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် မြေပုံသည် မရှိ မဖြစ်သော အထောက်အကူဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့နေရာဒေသအသီးသီး၏ ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာ များကို မြေပုံနှင့်ယှဉ်တွဲလေ့လာခြင်းဖြင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။

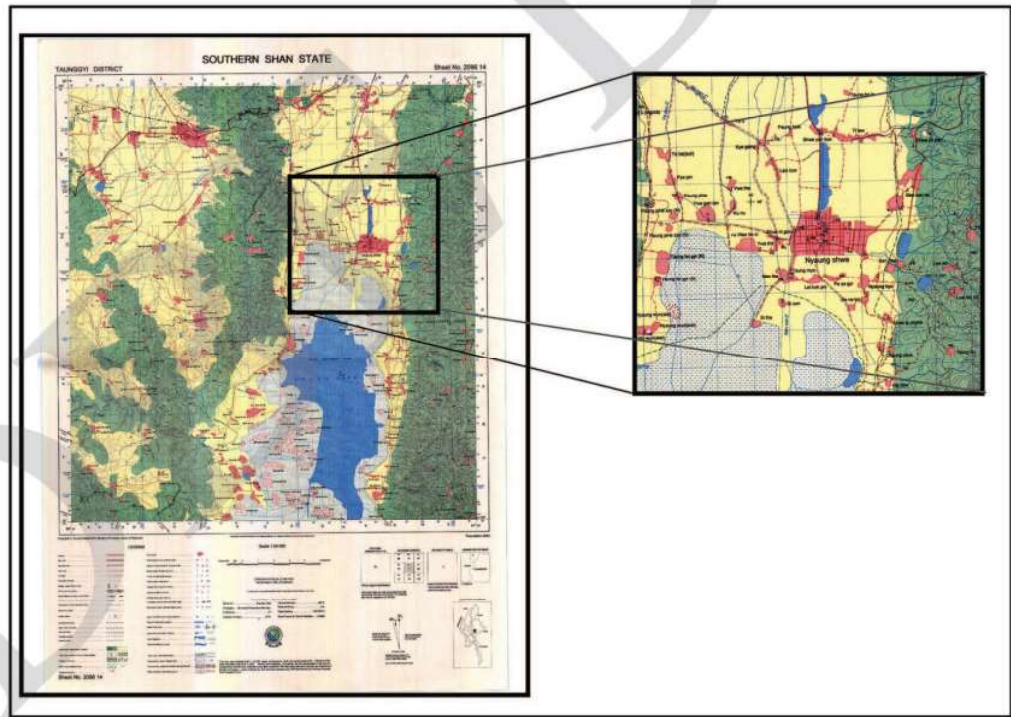
နေရာဒေသကို တိကျစွာသိရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပထဝီဝင်အကြောင်းအရာများကို မြေပုံဖြင့် ယှဉ်တွဲလေ့လာသင့်သည်။ မြေပုံကိုလေ့လာရာ၌ ပုံ၏ခေါင်းစဉ်နှင့် ပုံကရည်ညွှန်းဖော်ပြသည့် အကြောင်းအရာများကို သတိပြုလေ့လာရမည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် လတ္တီကျု၊ လောင်ဂျီကျုမျဉ်းများဖြင့်လည်း ရေးဆွဲဖော်ပြထားသောကြောင့် မြေပုံပေါ်ရှိဒေသ၏တည်နေရာကို အသေးစိတ်ရှာဖွေနိုင်သည်။

မြေပုံအမျိုးအစားများ

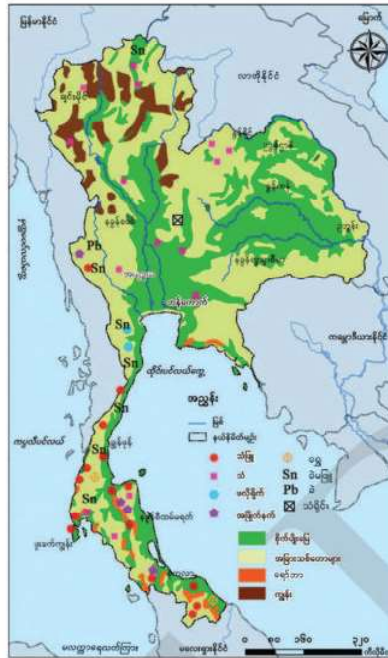
မြေပုံအမျိုးအစား များစွာရှိသည်။ မြေပုံများကို ပါဝင်သောအချက်အလက်များအပေါ်မူတည်၍ မြေပုံအမျိုးအစားနှစ်မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။ မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံ (Topographic Map)နှင့် အကြောင်းအရာပြမြေပုံ (Thematic Map) တို့ဖြစ်သည်။

မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာ့မြေမျက်နှာပြင်နှင့် မြေပြင်ရှုခင်းများကို ပကတိ တည်ရှိနေသည့်အတိုင်း ကိုယ်စားပြုဖော်ပြနိုင်ရန်ရေးဆွဲထားသောပုံကို မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံ ဟုခေါ်သည်။

အကြောင်းအရာပြမြေပုံဆိုသည်မှာ အဓိက ဦးစားပေးဖော်ပြလိုသော အကြောင်းအရာတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဖော်ပြထားသောမြေပုံများကို အကြောင်းအရာပြမြေပုံများဟုခေါ်သည်။ အကြောင်းအရာ ပြမြေပုံတွင် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်ပြမြေပုံများ၊ ရာသီဥတုမြေပုံများ၊ စီးပွားရေးမြေပုံ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ် ဆိုင်ရာမြေပုံတို့ ပါဝင်သည်။

ပုံ (၅. ၁) စကေးကြီး (၁: ၅၀၀၀၀) မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံ

ပုံ (၅. ၂) အကြောင်းအရာပြမြေပုံ (ထိုင်းနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြပုံ)

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြေပုံဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာ့မျက်နှာပြင်တစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို အနီးစပ်ဆုံး တူညီအောင်ရေးဆွဲထားသော စနစ်ပုံဖြစ်သည်။
- ❖ ကမ္ဘာ့နေရာဒေသအသီးသီး၏ ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများကို မြေပုံနှင့်ယှဉ်တွဲလေ့လာခြင်းဖြင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်သိရှိနိုင်သည်။ နေရာဒေသကို တိကျစွာသိရှိနိုင်သည်။
- ❖ အဓိကအားဖြင့် မြေပုံအမျိုးအစား နှစ်မျိုးရှိသည်။ မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံ (Topographic Map) နှင့်အကြောင်းအရာပြမြေပုံ (Thematic Map) တို့ဖြစ်သည်။
- ❖ အကြောင်းအရာပြမြေပုံတွင် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်ပြမြေပုံများ၊ ရာသီဥတုမြေပုံများ၊ စီးပွားရေးမြေပုံ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာမြေပုံတို့ ပါဝင်သည်။

လေ့ကျင့်ရန် မေးခွန်းများ

- (၁) မြေပုံအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြပါ။
- (၂) မြေပုံသည် ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်အတွက် မရှိမဖြစ်အထောက်အကူဟု သတ်မှတ်ထားသည်မှာ အဘယ်ကြောင့်နည်း ရှင်းပြပါ။

 ၅.၂ မြေပုံရေးဆွဲခြင်း

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

❖ ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို မြေပုံအသုံးပြု၍ ရေးဆွဲဖော်ပြမှသာ လွယ်ကူစွာလေ့လာနိုင်မည်။

မြေပုံရေးဆွဲခြင်း

ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များကို ကိုယ်တိုင် မြေပုံတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲဖော်ပြတတ်ရန်လိုသည်။ မြေပုံတစ်ခု၏ အနားသတ်မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်ပါမြေပုံကိုကြည့်၍ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ထပ်၍ ရေးဆွဲခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ မြေပုံကို စတုရန်းအကွက်ငယ်များစိတ်ပိုင်း၍ အကွက်ချရေးဆွဲခြင်းဖြင့် အနီးစပ်ဆုံးတူညီပြီး အချိုးကျသည့်မြေပုံတစ်ခုကို ရရှိနိုင်သည်။ မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် မြေပုံနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ခေါင်းစဉ်ကို ထည့်ပေးရမည်။ အရပ်မျက်နှာနှင့် အညွှန်းထည့်ပေးရမည်။ မြေပုံတွင်အသုံးပြုထားသော သင်္ကေတများ၊ အရောင်များနှင့် ပတ်သက်၍ အညွှန်းများပါရှိရမည်။ မြေပုံရေးဆွဲနည်းအဆင့်များကို ဆဋ္ဌမတန်းတွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ကိုလေ့လာရာတွင် မြေပုံသည်အလွန်အရေးပါသည်။
- ❖ မြေပုံကိုမိမိကိုယ်တိုင်ဖန်တီး ရေးဆွဲတတ်ရန်လိုသည်။
- ❖ မိမိဖော်ပြလိုသောအချက်အလက်များကို မြေပုံပေါ်တွင်ထည့်သွင်းရေးဆွဲနိုင်ရမည်။

 လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်း

၁။ မြေပုံတစ်ပုံကို လက်တွေ့ရေးဆွဲပါ။

 ၅.၃ မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အင်္ဂါရပ်များ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

❖ ပထဝီဝင် သတင်းအချက်အလက်များကို မြေပုံကြည့်ရှုသူများ နားလည်သဘောပေါက်ရန်နှင့် မြေပုံတွင်ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများကို စိစစ်ကြည့်ရှုနိုင်ရန် မြေပုံရေးဆွဲရာတွင် အဓိကကျသော အခြေခံအင်္ဂါရပ်များရှိသည်။

မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အင်္ဂါရပ်များ

မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သောအင်္ဂါရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- ၁။ မြေပုံခေါင်းစဉ်
- ၂။ မြေပုံရေးဆွဲထားသည့် မြေပုံဘောင်
- ၃။ မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုများ
- ၄။ မြေပုံအညွှန်း
- ၅။ မြေပုံစကေး
- ၆။ မြေပုံ၏အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခြင်း

အချို့မြေပုံများတွင် အောက်ပါအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြလေ့ရှိသည်။

- (က) မြေပုံအနားသတ်ဘောင်များ
- (ခ) အတွင်းမြေပုံငယ်
- (ဂ) ဂရစ်မျဉ်းများစသည်တို့ပါဝင်သည်။

(၁) မြေပုံခေါင်းစဉ်

မြေပုံခေါင်းစဉ်သည် မြေပုံ၏အကြောင်းအရာများကိုကြည့်ရှုသူမှ သိရှိနိုင်ရန်ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ခေါင်းစဉ်တွင်မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်နှင့်ရေဆင်းပြပုံဟုဆိုလျှင် မြေပုံရေးဆွဲထားသော နေရာဒေသ၏မြေမျက်နှာသွင်ပြင်(တောင်တန်း၊ တောင်ကုန်း၊ ကုန်းပြင်မြင့်များ၊ မြေနိမ့်လွင်ပြင်)နှင့် ရေဆင်းအခြေအနေ (မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်းအိုင်များစီးဆင်းနေပုံ)တို့ကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မြေပုံကြည့်ရှုသူအား နားလည်သဘောပေါက်စေသည်။

(၂) မြေပုံရေးဆွဲထားသော မြေပုံဘောင်

မြေပုံ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ မြေပုံရေးဆွဲသည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို သင်္ကေတများဖြင့် ရေးဆွဲဖော်ပြထားသည်။

(၃) မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုများ

မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုများသည် မြေပုံ၏ဦးတည်ရာအရပ်မျက်နှာကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ကြည့်ရှုသူသည် မြောက်အရပ်မျက်နှာညွှန်ရာကိုကြည့်၍ မြေပုံပေါ်ရှိ ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများ တည်နေပုံ အရပ်မျက်နှာကို သိရှိနိုင်သည်။ အများအားဖြင့်မြောက်အရပ်မျက်နှာသည် မြေပုံ၏ အပေါ်ဘက်ကို ညွှန်ပြရေးဆွဲလေ့ရှိသော်လည်း မြေပုံပါအကြောင်းအရာများ၏ လားရာကိုသိရှိနိုင်ရန် မည်သည့်နေရာမဆို ညွှန်ပြရေးဆွဲနိုင်သည်။

ပုံ (၅. ၃) မြောက်အရပ်မျက်နှာပြုများ

(၄) မြေပုံအညွှန်း

အညွှန်း	
■ ဗြူတော်	— မြစ်
● ဗြူ	□ နယ်နိမိတ်မျဉ်း
+ လေဆိပ်	အမြင့် (မီတာ)
— မြစ်	■ ၁၂၀၁ နှင့်အထက်
— လမ်းမကြီးများ	■ ၉၀၁ - ၁၂၀၀
— မီးရထားလမ်း	■ ၆၀၁ - ၉၀၀
● ရေနက်ဆိပ်ကမ်း	■ ၃၀၁ - ၆၀၀
□ နယ်နိမိတ်မျဉ်း	■ ၃၀၀ နှင့်အောက်

ပုံ (၅. ၄) မြေပုံအညွှန်းများ ပြပုံ

မြေပုံအညွှန်းသည် မြေပုံပေါ်တွင်ရေးဆွဲဖော်ပြထားသော အချက်အလက်များအတွက် အညွှန်းဖြစ်သည်။ မြေပုံဖတ်ရှုရာတွင်အသုံးပြုရန် သော့ချက်များဖြစ်သည်။ မြေပုံတွင်အသုံးပြုထားသည့် အရောင်များ၊ သင်္ကေတများနှင့်အဆင်ပုံစံများက မည်သည်တို့ကိုရည်ညွှန်းကြောင်း စာဖြင့်ရှင်းလင်း ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

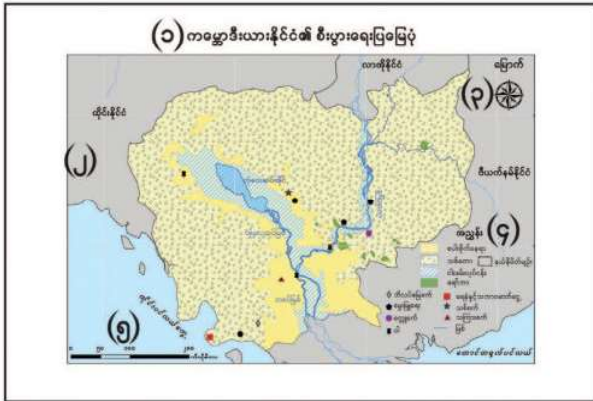
(၅) မြေပုံစကေး

ပုံ (၅. ၅) မြေပုံစကေးပြပုံ

မြေပုံစကေးသည် မြေပုံဘောင်အတွင်းရေးဆွဲထားသောမြေပုံ၏ ကမ္ဘာမြေမျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် ကိုယ်စားပြုရှိနေမည့်အတိုင်းအတာကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကိုအချိုးဖြင့် ဖော်ပြနိုင်သည်။

မြေပုံတစ်ခု၏ အင်္ဂါရပ်များ

- (၁) မြေပုံခေါင်းစဉ်
- (၂) မြေပုံရေးဆွဲထားသော မြေပုံဘောင်
- (၃) မြောက်အရပ်မျက်နှာပြ မြား
- (၄) မြေပုံအညွှန်း
- (၅) မြေပုံစကေး

ပုံ (၅. ၆) မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အင်္ဂါရပ်များပြပုံ

(၆) မြေပုံ၏ အချက်အလက်များကိုဖော်ပြခြင်း

၎င်းသည် မြေပုံနှင့်ပတ်သက်သော အကြောင်းအရာများကို စာပိုဒ်ဖြင့်ရေးသားဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ မြေပုံရေးဆွဲထားသော စာရင်းဇယားအချက်အလက်များနှင့် စာရင်းဇယားများ ရရှိသည့် ဖော်ပြခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းချက်များ၊ မြေပုံဇယားအမျိုးအစား၊ မြေပုံရေးဆွဲသည့် ခုနှစ်စသည့် အချက်များပါဝင်နိုင်သည်။

အချို့မြေပုံများတွင် မြေပုံအခြေခံရေးဆွဲထားသော ဇယားများ၊ ဂရပ်ပုံများ၊ ရုပ်ပုံများကိုလည်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ၎င်းအပြင်မြေပုံအား အနားသတ်ဘောင်ခတ်ခြင်း၊ အတွင်းတွင် မြေပုံငယ်ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းနှင့် မြေပုံအခြေခံရေးဆွဲထားသည့် လောင်ဂျီကျု၊ လတ္တီကျု၊ ဂရစ်မျဉ်း များဖြင့် ဖော်ပြရေးဆွဲလေ့ရှိသည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြေပုံတစ်ခုတွင်ပါဝင်သော အင်္ဂါရပ်များဖြစ်သည့် မြေပုံခေါင်းစဉ်၊ မြေပုံရေးဆွဲထားသည့် မြေပုံဘောင်၊ မြေပုံမြောက်အရပ်မျက်နှာပြ မြား၊ မြေပုံအညွှန်း၊ မြေပုံစကေးတို့အပြင် မြေပုံအနားသတ်ဘောင်၊ အတွင်းမြေပုံငယ်နှင့် ဂရစ်မျဉ်းများ စသည်တို့ကို ဖော်ပြရမည်။

 လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ မြေပုံအညွှန်းတွင်ပါဝင်သော အချက်များကိုဖော်ပြပါ။
- ၂။ မြေပုံ၏အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် မည်သည်တို့ကို သိရှိနိုင်သနည်း။

  ၅.၄ စကေး

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

❖ ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့လာစူးစမ်းမှုများပြုလုပ်ရာတွင် မြေပုံများ၊ စနစ်ပုံများ၊ ရေးဆွဲတင်ပြရန် လိုအပ်သည်။ မြေပုံများ၊ စနစ်ပုံများရေးဆွဲရာတွင် ပကတိအကွာအဝေးအတိုင်းအတာ များအတိုင်း ရေးဆွဲရန်မဖြစ်နိုင်သဖြင့် ကျဉ်း ချဲ့၍ ဖော်ပြရေးဆွဲရန် စကေးကို အသုံးပြုရပါသည်။

စကေး အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်

မြေပုံများ၊ စနစ်ပုံများတွင် စကေးသည် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်သည်။ စကေးဆိုသည်မှာ မြေပြင်ပေါ်ရှိ ပကတိအကွာအဝေးကိုမြေပုံပေါ်၌ အချိုးကျဖော်ပြနိုင်သည့် သတ်မှတ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြေပုံပေါ်ရှိအကွာအဝေးနှင့် မြေပြင်ပေါ်ရှိ အကွာအဝေးတို့၏အချိုးဖြစ်သည်။

စကေး အမျိုးအစားများ

အဓိကအားဖြင့် စကေး ၃ မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ

- (၁) စာစကေး သို့မဟုတ် စာတန်းစကေး
- (၂) အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေးနှင့်
- (၃) ပုံပြစကေး တို့ဖြစ်သည်။

(၁) စာစကေး သို့မဟုတ် စာတန်းစကေး

စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြသည့်စကေးကို စာတန်းစကေးဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ-မြေပြင်ပေါ်တွင် ၁ မိုင်ကွာဝေးသော အမှတ်နှစ်ခုကို မြေပုံပေါ်၌ ၁ လက်မခြား၍ ပြထားလျှင် ထိုမြေပုံ၏စာတန်းစကေးမှာ ၁ လက်မလျှင် ၁ မိုင်ဖြစ်သည်။ စာဖြင့်ဖော်ပြသော စာတန်းစကေးကို မြေပြင်လက္ခဏာပြမြေပုံများတွင် တွေ့ရတတ်သည်။ စာတန်းစကေးတွင် ရှေ့ဂဏန်းမှာ မြေပုံပေါ်ရှိအကွာအဝေးဖြစ်ပြီး နောက်ဂဏန်းမှာ မြေပြင်ပေါ်ရှိ အကွာအဝေးဖြစ်သည်။

(၂) အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေး

အချိုး သို့မဟုတ် အပိုင်းဂဏန်းဖြင့်ဖော်ပြသော စကေးကို အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်း စကေးဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ-မြေပြင်ပေါ်မှာ ၁ မိုင်ကွာဝေးသော အမှတ်နှစ်ခုကိုမြေပုံပေါ်၌ ၁ လက်မ ခြား၍ပြထားလျှင် ထိုမြေပုံ၏ အချိုးစကေးမှာ ၁:၆၃၃၆၀ ဖြစ်ပြီး အပိုင်းစကေးမှာ $\frac{1}{63360}$ ဖြစ်သည်။ အချိုးစကေးတွင် အချိုးလက္ခဏာ၏ ရှေ့ဂဏန်းမှာ မြေပုံပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်ပြီး အချိုးလက္ခဏာ

၏နောက်ရှိဂဏန်းမှာ မြေပြင်ပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်သည်။ ထို့အတူ အပိုင်းစကေးတွင် ပိုင်းဝေသည် မြေပုံပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်ပြီး ပိုင်းခြေမှာ မြေပြင်ပေါ်မှအကွာအဝေးဖြစ်သည်။

ဤစကေးအရဖော်ပြရာတွင် မြေပုံပေါ်မှအကွာအဝေးကို အမြဲတမ်း ၁ ဂဏန်းဖြင့် ပြရမည်။ ထို့ပြင် အချိုးလက္ခဏာ၏ ရှေ့နှင့်နောက် ဂဏန်းများ သို့မဟုတ် ပိုင်းဝေနှင့်ပိုင်းခြေရှိဂဏန်းများ၏ အတိုင်းအတာတို့သည် ယူနစ်တူဖြစ်ရမည်။ ဥပမာ ပိုင်းဝေသည် လက်မဖြစ်လျှင် ပိုင်းခြေသည်လည်း လက်မဖြစ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ၁ လက်မလျှင် ၁ မိုင်ဟူသောစာတန်းစကေးကို အချိုးစကေးအားဖြင့် ၁:၆၃၃၆၀၊ အပိုင်းစကေးအားဖြင့် ၆၃၃၆၀ ဟု မိုင်ကို လက်မဖွဲ့ပြီးမှ ပြခြင်းဖြစ်သည်။

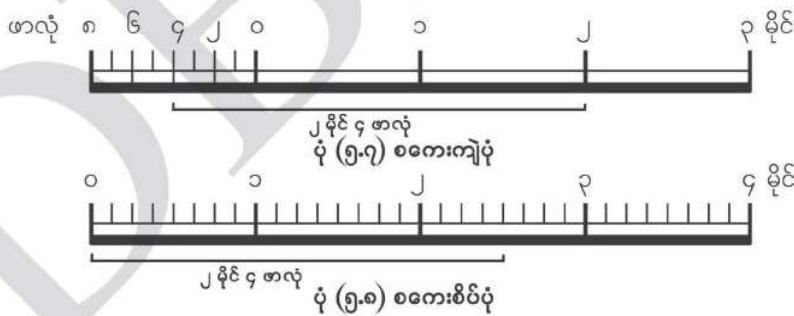
သို့သော် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအချိုးဂဏန်းဖြစ်သဖြင့် လက်မဟူသောစကေးလုံးကို ဖော်ပြရန်မလိုပေ။ အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေးပေးထားလျှင် မည်သည့်အတိုင်းအတာမျိုးနှင့်မဆို ပြောင်းလဲ အသုံးပြုနိုင်သည်။ သတိပြုရန်မှာ မြေပုံနှင့်မြေပြင်မှ အကွာအဝေးနှစ်ရပ်စလုံးသည် အတိုင်းအတာ ယူနစ်တစ်မျိုးတည်းဖြစ်ရန်လိုသည်။

(၃) ပုံပြစကေး

ပုံဖြင့်ရေးဆွဲဖော်ပြသော စကေးကို ပုံပြစကေးဟုခေါ်သည်။ မြေပုံများ၏အောက်ဘက်တွင် မျဉ်းဖြောင့်ဖြင့်ရေးဆွဲကာ တိကျသောအမှတ်ကလေးများမှတ်သားပြီး မိုင်၊ ဖာလုံ စသည်ဖြင့် ရေးမှတ် ထားသော စကေးဖြစ်သည်။ ပုံပြစကေး နှစ်မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) စကေးကျ သို့မဟုတ် အဖွင့်ပိုင်းစကေးနှင့်
- (၂) စကေးစိပ် သို့မဟုတ် အပြည့်ပိုင်းစကေးတို့ဖြစ်သည်။

စကေးကျတွင်အသေးစိတ်အတိုင်းအတာကို လက်ဝဲဘက်အစွန်းတွင်ထားပြီး သုညအမှတ်ကို လက်ဝဲဘက်အစွန်းမှ တစ်ယူနစ်တိတိအကွာတွင်ထားသည်။

ပုံ (၅.၇) သည် စကေးကျပုံဖြစ်သည်။ ထိုပုံတွင် လက်ဝဲဘက်အစွန်း၌ ၁ မိုင်ကို ဖာလုံများ စိတ်ပိုင်းပြထားသည်။ စကေးစိပ်တွင် သုညအမှတ်ကို လက်ဝဲဘက်အစွန်းတွင်မှတ်လျက် အသေးစိတ် အတိုင်းအတာကို မျဉ်းတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပြထားသည်။ ပုံ(၅.၈)သည် စကေးစိပ်ပုံဖြစ်သည်။

ထိုပုံတွင် ၁ မိုင်စီ၌ ၁ ဖာလုံစီ စိတ်ပိုင်းထားသည်။ မြေပုံပေါ်ရှိ နေရာနှစ်ခု၏ အကွာအဝေးသည် မြေပြင် ပေါ်၌မည်မျှရှိကြောင်းသိလိုလျှင် ပထမဦးစွာ မြေပုံပေါ်တွင် နှစ်ဖက်ချွန်ကွန်ပါဖြင့်ထောက်ပြီး တိုင်းပါ။

စကေးကျပ်ကို အသုံးပြုပါက မိုင်၊ ဖာလုံအကွာအဝေးကိုသိရန် သုည၏ဝဲယာနှစ်ဖက်စလုံးကို ထောက်ပြီး တိုင်းရမည်။ စကေးစိပ်ပုံကိုအသုံးပြုပါက သုညအမှတ်နှင့်၎င်း၏ညာဘက်သို့ထောက်ပြတိုင်း ခြင်းဖြင့် မိုင်နှင့်ဖာလုံကို သိရှိနိုင်သည်။ ပုံ (၅. ၇) နှင့် ပုံ (၅. ၈) တို့တွင် ၂ မိုင် ၄ ဖာလုံကို တိုင်းပြ ထားသည်။

စကေးအရွယ်အစား

မြေပုံများကို ၎င်းတို့စကေးပေါ်မူတည်၍ (၁) စကေးကြီးမြေပုံများ (၂) စကေးလတ်မြေပုံများနှင့် (၃) စကေးသေးမြေပုံများဟု ခွဲခြားနိုင်သည်။

(၁) **စကေးကြီးမြေပုံများ** - ၎င်းတို့သည် ပိုမိုသေးငယ်သောဧရိယာတစ်ခုကို အသေးစိတ်ပြသ နိုင်သည်။ မြို့မြေပုံများ၊ ကျေးရွာအုပ်စု၊ ရပ်ကွက်ပုံများရေးဆွဲရာတွင် အသုံးပြုသည်။ ထိုမြေပုံများကို စကေးကြီးမြေပုံဟုခေါ်ဆိုခြင်းမှာ ၎င်းတို့ကိုကိုယ်စားပြုသောအချိုးမှာကြီးမားသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ၁: ၁၀၀၀၀

(၂) **စကေးလတ်မြေပုံများ** - နိုင်ငံ၊တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်၊ မြို့နယ်အဆင့်ပြ မြေပုံများတွင် အသုံးပြုသော စကေးများဖြစ်သည်။ ပါဝင်သော ဧရိယာကျယ်ပြန့်လာပြီး အသေးစိတ်အချက်အလက်များ ပါဝင်မှု လျော့နည်းလာသည်။ ၁:၆၀၀၀၀၀ စကေးမှ ၁:၂၀၀၀၀၀၀ အထိရှိသောမြေပုံများကို စကေး လတ်မြေပုံများဟု ခေါ်နိုင်သည်။

(၃) **စကေးသေးမြေပုံများ** - တိုက်ကြီးများနှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးပြမြေပုံများတွင် အသုံးပြုသော စကေးဖြစ်သည်။ ပါဝင်သောဧရိယာကြီးမားပြီး အသေးစိတ်ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ၁:၂၀၀၀၀၀၀ စကေးအထက်ရှိပြီး ကမ္ဘာ့မြေပုံ၊ တိုက်ကြီးများပြပုံ စသည့်မြေပုံများတွင် အသုံးပြုသည်။

စကေးအရွယ်အစား	စကေးအတိုင်းအတာ	အသုံးပြုမှု (ဥပမာများ)
စကေးကြီး	၁:၁ မှ ၁ :၆၀၀၀၀၀	မြို့မြေပုံများ၊ လမ်းညွှန်မြေပုံများ၊ ရပ်ကွက်ကျေးရွာ အုပ်စုမြေပုံများ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ပြ မြေပုံများ
စကေးလတ်	၁ : ၆၀၀၀၀၀ မှ ၁ : ၂၀၀၀၀၀၀	နိုင်ငံ၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်၊ ဒေသဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာပြ မြေပုံများ
စကေးသေး	၁ : ၂၀၀၀၀၀၀ မှအထက်	၁ : ၅၀၀၀၀၀၀၀ စကေး၊ ကမ္ဘာ့မြေပုံ

အထက်ပါဇယားတွင် ဖော်ပြထားသော စကေးများမှာအများအားဖြင့် အသုံးပြုခေါ်ဝေါ်သော စကေးအရွယ်အစားများဖြစ်ပြီး တိကျသော သတ်မှတ်ချက် မရှိပေ။

စကေးများ ပြောင်းလဲတွက်ချက်ခြင်း

စကေးအမျိုးအစားများကို တစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလဲတွက်ချက်နိုင်သည်။

စာတန်းစကေးမှ အပိုင်းစကေးသို့ပြောင်းခြင်း

စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၄ မိုင်ကို အပိုင်းစကေး ပြောင်းလဲပေးပါ။

၁ လက်မလျှင် ၄ မိုင် ဖြစ်သည်။

၁ မိုင် = ၆၃၃၆၀ လက်မရှိသည်။

၁ လက်မလျှင် ၄ × ၆၃၃၆၀ လက်မဖြစ်သည်။

၁ လက်မလျှင် ၂၅၃၄၄၀ လက်မ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် အပိုင်းစကေး ၂၅၃၄၄၀ ဖြစ်သည်။

အပိုင်းစကေးမှ စာတန်းစကေးသို့ပြောင်းခြင်း

အပိုင်းစကေး ၁၉၀၀၈၀ ကို စာတန်းစကေးအဖြစ်ပြောင်းလဲပေးပါ။

အပိုင်းစကေး ၁၉၀၀၈၀ ဖြစ်သည်။

၁ မိုင် = ၆၃၃၆၀ လက်မရှိသည်။

၁ လက်မလျှင် ၁၉၀၀၈၀ လက်မဖြစ်သည်။

$$\frac{၁၉၀၀၈၀}{၆၃၃၆၀} = ၃ \text{ မိုင်}$$

၁ လက်မလျှင် ၃ မိုင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၃ မိုင်ဖြစ်သည်။

အချိုးစကေးမှ စာတန်းစကေးသို့ပြောင်းခြင်း

အချိုးစကေး ၁ : ၁၂၆၇၂၀ ကို စာတန်းစကေးအဖြစ် ပြောင်းလဲပေးပါ။

၁ လက်မလျှင် ၁၂ ၆၇၂၀ လက်မဖြစ်သည်။

၁ မိုင် = ၆၃၃၆၀ လက်မ ရှိသည်။

$$\frac{၁၂၆၇၂၀}{၆၃၃၆၀} = ၂ \text{ မိုင်}$$

၁ လက်မလျှင် ၂ မိုင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၂ မိုင် ဖြစ်သည်။

စာတန်းစကေးမှ အချိုးစကေးသို့ပြောင်းခြင်း

- စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၃ မိုင်ကို အချိုးစကေးပြောင်းပေးပါ။
- ၁ လက်မလျှင် ၃ မိုင်ဖြစ်သည်။
- ၁ မိုင် = ၆၃၃၆၀ လက်မ ရှိသည်။
- ၁ လက်မလျှင် ၃×၆၃၃၆၀ လက်မဖြစ်သည်။
- ၁ လက်မလျှင် ၁၉၀၀၈၀ လက်မဖြစ်သည်။
- ထို့ကြောင့် အချိုးစကေးမှာ ၁ : ၁၉၀၀၈၀ ဖြစ်သည်။

မြေပုံ၏စကေးသည် ၁ စင်တီမီတာလျှင် ၃ ကီလိုမီတာဖြစ်ပါက မြေပုံပေါ်တွင် ၅ စင်တီမီတာ ကွာဝေးသော မြို့နှစ်မြို့သည် မြေပြင်၌ မည်မျှကွာဝေးသနည်း။

- မြေပုံ၏စကေးသည် ၁ စင်တီမီတာလျှင် ၃ ကီလိုမီတာဖြစ်သည်။
- မြေပုံပေါ်တွင် ၁ စင်တီမီတာဖြစ်လျှင် မြေပြင်ပေါ်၌ ၃ ကီလိုမီတာဖြစ်သည်။
- မြေပုံပေါ်တွင် ၅ စင်တီမီတာဖြစ်လျှင် မြေပြင်ပေါ်၌ = $၅ \times ၃ = ၁၅$ ကီလိုမီတာဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ စကေးဆိုသည်မှာ မြေပြင်ပေါ်ရှိပကတိအကွာအဝေးကို မြေပုံပေါ်၌ အချိုးကျဖော်ပြနိုင်သည့် သတ်မှတ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်မြေပုံပေါ်ရှိ အကွာအဝေးနှင့် မြေပြင်ပေါ်ရှိ အကွာအဝေးတို့၏အချိုး ဖြစ်သည်။
- ❖ စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြသည့်စကေးကို စာတန်းစကေးဟုခေါ်သည်။ အချိုး သို့မဟုတ် အပိုင်းဂဏန်းဖြင့်ဖော်ပြသောစကေးကို အချိုးစကေး သို့မဟုတ် အပိုင်းစကေးဟုခေါ်သည်။
- ❖ ပုံဖြင့်ရေးဆွဲဖော်ပြသော စကေးကို ပုံပြစကေးဟု ခေါ်သည်။
- ❖ ပုံပြစကေး နှစ်မျိုးရှိသည်။ စကေးစိပ်နှင့် စကေးကျတို့ဖြစ်သည်။
- ❖ စကေးအမျိုးအစားများကို တစ်မျိုးမှတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းလဲတွက်ချက်နိုင်သည်။
- ❖ မြေပုံများကို ၎င်းတို့စကေးအပေါ်မူတည်၍ (၁)စကေးကြီးမြေပုံများ (၂) စကေးလတ်မြေပုံများနှင့် (၃) စကေးသေးမြေပုံများဟု ခွဲခြားနိုင်သည်။

လေ့ကျင့်ရန် မေးခွန်းများ

- ၁။ စကေးအဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြပါ။
- ၂။ စကေးအမျိုးအစားများကို ဖော်ပြပါ။
- ၃။ ကျေးရွာအုပ်စု၊ ရပ်ကွက်ပုံများကိုဖော်ပြရာတွင် အဘယ်ကြောင့် စကေးကြီးမြေပုံများကို အသုံးပြုရသနည်း။
- ၄။ စကေးလတ်မြေပုံဆိုသည်မှာ မည်သို့သောမြေပုံများကို ခေါ်ဆိုသနည်း။
- ၅။ ကမ္ဘာ့မြေပုံနှင့် တိုက်ကြီးများပြပုံများကို ဖော်ပြရာတွင် စကေးသေးမြေပုံများကို အဘယ်ကြောင့် အသုံးပြုရသနည်း။
- ၆။ စာတန်းစကေး ၁ လက်မလျှင် ၁၀ မိုင်ကိုအပိုင်းစကေးသို့ ပြောင်းပါ။
- ၇။ အပိုင်းစကေး $\frac{1}{250000}$ ကို စာတန်းစကေးသို့ပြောင်းပါ။
- ၈။ မြေပုံ၏စကေးသည် ၁ စင်တီမီတာလျှင် ၃၀ ကီလိုမီတာဖြစ်ပါက မြေပြင်ပေါ်တွင် ၃၈၀ ကီလိုမီတာကွာဝေးသော မြို့နှစ်မြို့သည် မြေပုံထဲ၌ မည်မျှကွာဝေးသနည်း။

အခန်း(၅) လက်တွေ့ပထဝီဝင်တွင် သင်ယူခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လပ်များ ဖြည့်ပါ။

